

industrija
gumijevih
usnjenih
inkemičnih
izdelkov

Sava Kranj

ŠTEV.: 1., LETO: XIX

22. JANUARJA 1979

EKONOMSKI POLOŽAJ INDUSTRIJE GUME

Gumarska industrija Jugoslavije deli proizvodnjo na tri obsežna področja:

- področje proizvodnje pnevmatike,
- področje proizvodnje gumenotehničnih izdelkov in
- področje proizvodnje gumene obutve.

Značilno za to industrijsko vejo je organiziranost proizvodnje v dokaj velikih delovnih organizacijah oz. SOZD, saj »SAVA«
Kranj, »BOROVO«
Borovo, Miloje Zakič – TRAYAL, »TIGAR«
Piro, »REKORD«
Rakovica, »RIS«
Zagreb in »BALKAN«
Suva Reka predstavljajo preko 80 % celotne jugoslovanske gumarske proizvodnje.

V omenjenih sestavljenih oz. delovnih organizacijah združuje delo skoraj 28.000 delavcev, fizični obseg proizvodnje v letu 1978 pa je presegel 200.000 ton izdelkov.

Od celotnega obsega proizvodnje zavzema največji delež področje proizvodnje pnevmatike – 55 %, nato področje proizvodnje gumenotehničnih izdelkov – 38 % in gumena obutev – 7 %.

V obdobju od 1973. do 1978. leta je bila povprečna letna stopnja rasti proizvodnje pnevmatike 13,5 %, proizvodnje gumenotehničnih izdelkov 14,3 % in proizvodnje gumene obutve 1,5 %.

Tudi na področju prodaje proizvodov gumarske industrije je v zadnjih obdobjih opaziti večje spremembe. Predvsem moramo omeniti gibanje izvoza, saj se je le-ta povečeval povprečno za 23,7 % letno. Od celotne proizvodnje pa gumarska industrija izvozi nekaj manj kot petino.

Teh nekaj podatkov nazorno potrjuje propulzivno rast in velika prizadevanja gumarske panoge, da preide iz delovno intenzivne v kapitalno intenzivno proizvodnjo. Predvsem je bil v zadnjih petih letih napravljen velik korak na področju proizvodnje pnevmatike. Zgrajene so moderne tovarne z najsodobnejšo tehnologijo, ki nudijo jugoslovanskemu trgu kvalitetne in najsodobnejše proizvode vseh vrst avtopnevmatike. Ekstenzivna in pravilno dogovorjena investicijska izgradnja, ki bazira na združevanju sredstev in pravočasnem povezovanju in vlaganju tujega kapitala v gumarsko industrijo, že daje rezultate, saj skoraj v celoti zadovoljuje naraščajoče potrebe domačega trga ter tako vpliva na zmanjševanje uvoza gumijevih izdelkov ter s tem posredno na zmanjševanje uvozno-izvoznih razlik.

Posledica hitre rasti obsega proizvodnje je visoka stopnja dosežene produktivnosti. Povprečna letna stopnja produktivnosti za zadnjih pet let je 9,16 %.

Takšen obseg proizvodnje ob obstoječi politiki cen naših izdelkov ter ob obstoječem deviznem sistemu pri uvozu surovin za gumarsko proizvodnjo omogoča, da beležimo dokaj visoko rast družbenega proizvoda. Ta se je v letu 1977 v odnosu na leto 1976 povečal za 45,1 %. Nasprotno pa je iz razdelitve te novoustvarjene vrednosti (družbenega proizvoda) razvidno, da se sredstva tozgov (čisti dohodek + amortizacija) niso povečala z enako stopnjo kot je raste družbeni proizvod. Nižja rast sredstev tozgov je bila posledica večje rasti ostalih udeležencev v dohodku tozgov kot pa je bila rast družbenega proizvoda.

Stopnja interne akumulacije se giblje v razponu od 1,6 % do 2,5 %, kar je izrazito nizko, in takšna stopnja donosnosti še zdaleč ne zagotavlja reprodukcijske sposobnosti te vede industrije. To potrjuje tudi stagnacija oz. zmanjševanje stopnje ekonomičnosti kljub ekstenzivni rasti obsega proizvodnje.

Posebna problematika je prisotna na področju stroškov materiala, katerih rast je daleč hitrejša in večja od

rasti celotnega prihodka, tako da ima direkten vpliv na zmanjšanje doseženega dohodka. Ker je precejšen del surovin iz uvoza, se vsi procesi nestabilnosti svetovnega trga in monetarnih sprememb zelo hitro občutijo v rasti materialnih stroškov naše panoge. Če temu dodamo že omenjeno ekstenzivno rast stopnje razdeljenosti dohodka v korist ostalih udeležencev, je povsem razumljivo, da ostane zelo malo sredstev oz. čistega dohodka za razporeditev v poslovni fond, iz česar sledi nizka stopnja akumulativnosti oz. reprodukcijske sposobnosti gumarske industrije.

Če k temu dodamo nefleksibilno in neadekvatno usklajevanje prodajnih cen naših proizvodov v odnosu na rast materialnih stroškov kot posledica rasti cen osnovnih surovin, potem je problematika gumarske industrije vse bolj pereča.

Ne glede na doseganje poslovnih rezultatov v sedanjih obdobjih pa moramo vsekakor poudariti, da je v gumarski industriji Jugoslavije razvit sistem samoupravljanja s tem, da je zasnovan na izredno širokem informacijskem sistemu. Organizacija in poslovanje je usklajeno z določili zakona o združenem delu. Prav na osnovi takšne stopnje organiziranosti in ob pomoči in razumevanju širših družbeno ekonomskih institucij pričakujemo nadaljnji in še hitrejši razvoj industrije gume, katera tudi v današnjih pogojih poslovanja predstavlja pomembno strateško komponento.

Kot eden resnih problemov je vprašanje odnosa udeležbe v skupnem prihodku oziroma odnosa o razdelitvi novoustvarjene vrednosti med področjem proizvodnje na eni strani in področjem prometa po drugi strani. Še vedno so odprta resna vprašanja vrednotenja dela in s tem dohodkovni odnosi med tema dvema področjema.

S srednjeročnim planom razvoja 1976–80 se v industriji gume predvideva izrazito ekstenzivna rast obsega proizvodnje. Za področje proizvodnje pnevmatike se planira povprečna letna stopnja rasti 22,3 %, povprečno letno stopnjo rasti za področje gumeno tehničnih izdelkov je predvideno 22,5 % oziroma za gumeno obutev 3,5 %.

Takšno povečanje proizvodnje bo v precejšni meri vplivalo na zmanjšanje uvoza proizvodov gumarske industrije in s tem posredno na zmanjšanje uvozno-izvoznih razlik.

TONČKA MAROLT – ČASTNI ČLAN KUD SAVA

Ob 85. letnici tov. Tončke Marolt smo jo člani Kulturno-umetniškega društva Sava povabili v svojo sredo in ji izročili listino o izvolitvi za častnega člana Kulturno-umetniškega društva. Hkrati smo se ji zahvalili za vso pomoč folklorno-plesni skupini, inštrumentalistom in tamburašem orkestra »Bisernica«
iz Reteč.

Večer s Tončko Marolt, plesalci in godbeniki je potekal v prijetnem, pristnem domačem vzdušju. Tončka Marolt, ki je bila priznanja zelo vesela, je najprej mladim članom KUD-a priporočila, naj spoštujejo naše narodne tradicije, v sproščenem pogovoru pa je razdrla marsikatero »debelo«
pa tudi glasno in mladostno je zapela z nami.

PREDSTAVLJAMO VAM

OBČINSKO SKUPNOST SOCIALNEGA VARSTVA

Samoupravna interesna skupnost socialnega varstva je ena izmed skupnosti, ki je sestavni del skupščinskega sistema. V primerjavi z drugimi skupnostmi, lahko ugotovimo, da je dejavnost te skupnosti posebnega družbenega pomena. V skupnost socialnega varstva se povezujejo naslednje samoupravne interesne skupnosti: socialnega skrbstva, otroškega varstva, pokojninskega in invalidskega zavarovanja, zaposlovanja in stanovanjska skupnost. Teh pet skupnosti nastopajo kot ustanoviteljice skupnosti socialnega varstva.

Skupnost socialnega varstva ne predstavlja nadgradnje ostalim skupnostim – ustanoviteljicam.

Glavne naloge skupnosti socialnega varstva:

- usklajuje politiko in programe socialnega varstva,
- opredeljuje prioritete naloge socialnega varstva in dinamiko njihovega izvajanja,
- oblikuje skupna izhodišča in merila za uveljavitev socialnih pravic, odvisnih od dohodka in socialnih razmer posameznika ali družine.

Za leto 1978 so bile v občinski skupnosti socialnega varstva usklajene in planirane naslednje naloge s posameznih področij (naštela bom najvažnejše):

1. Skupnost socialnega skrbstva

– analiza o stanju, o družbenem varstvu oziroma zagotavljanju socialne varnosti starejših občanov

– analiza o skrbništvu nad mladoletnimi in odraslimi osebami v občini,

– skladno s sprejetim samoupravnim sporazumom o izvajanju domače nege, sodelovati pri realizaciji določil sporazuma in programa nege na domu,

– obravnava kriterijev za zadovoljevanje družbenih denarnih pomoči,

– obravnava in soglasje k cenam oskrbnega dne socialnih zavodov v občini Kranj.

2. Skupnost otroškega varstva

– pristop k čimprejšnji realizaciji novih kapacitet otroškega varstva v okviru urbanističnega načrta (Planina),

– obravnava kriterijev za plačevanje oskrbnin v vzgojno varstvenih zavodih v Kranju,

– obravnava pravilnika za sprejem otrok v vzgojno varstvene zavode,

– obravnava programa dela s predšolskimi otroci, ki so moteni v telesnem in duševnem razvoju.

3. Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja

– analiza o potrebi dograditve prizidka doma upokojenec v Kranju

4. Skupnost za zaposlovanje

– zaposlovanje in usposabljanje težje zaposljivih oseb (obrnava poročila),

– realizacija zakona o zaposlovanju in usposabljanju invalidov in invalidnih oseb (obrnava poročila),

– obravnavanje samoupravnega akta o štipendijski politiki.

5. Stanovanjska skupnost

– obravnavanje pogojev upravičenosti za nadomestitev stanarin,

– ugotovitev potreb o izgradnji posebno prirejenih stanovanj za upokojene in invalide,

– sodelovanje pri reševanju stanovanjskih vprašanj, ki zadevajo mlade družine.

Organi skupnosti

Skupnost socialnega varstva upravlja skupščina skupnosti. Njen izvršilni organ je izvršni odbor, po potrebi ustanovi tudi stalne odbore in komisije zaradi uspešnejšega uresničevanja svojih nalog. Skupščina je dvodomna, ima zbor uporabnikov in zbor izvajalcev. Sestavljajo jo delegati, ki jih delegirajo skupščine samoupravnih interesnih skupnosti, ki so ustanoviteljice skupnosti socialnega varstva. Skupščina sprejema enakopravno s pristojnimi zbori občinske skupščine zakone in druge splošne

akte, ki se nanašajo na vprašanja s področja socialnega varstva in enakopravno z njimi odloča o politiki socialnega varstva in o razvojnem programu socialnega varstva. V tem je posebnost skupščine skupnosti socialnega varstva v primerjavi s skupščinami samoupravnih interesnih skupnosti – ustanoviteljic, ki te lastnosti nimajo.

V letu 1978 (po volitvah in konstituiranju v mesecu maju) je skupščina imela dve seji; zadnja je bila 13. 12. 1978. Zaradi nazornega vpogleda v delo skupščin želim navesti nekaj najvažnejših točk dnevnega reda, o katerih je skupščina razpravljala in se zanje opredelila:

– obravnava osnutka Resolucije o politiki izvajanja družbenega plana občine Kranj za obdobje 1976–1980 v letu 1979,

– sprejem aneksov k samoupravnemu sporazumu o temeljih plana samoupravnih interesnih skupnosti družbenih dejavnosti, ki se združujejo

jo v občinsko skupnost socialnega varstva Kranj za obdobje 1976–1980 v letu 1979 in 1980,

– sprejem in potrditev prispevne stopnje občinske skupnosti socialnega skrbstva in otroškega varstva Kranj za leto 1979,

– odlok o stopnjah prispevkov za zadovoljevanje skupnih potreb na področju otroškega varstva, socialnega skrbstva in zaposlovanja,

– obravnava osnutka zakona o skupnih osnovah svobodne menjave dela,

– obravnava analize Socialna politika in socialno razlikovanje v občini Kranj v letih 1966–1976,

– obravnava in sprejem samoupravnega sporazuma o plačevanju, obračunavanju in odvajanju prispevkov za zdravstveno varstvo za rejnike.

Pri vsaki točki dnevnega reda lahko delegati posežejo v razpravo in iz sredin, ki jih delegirajo, lahko prenašajo dopolnitve ali predloge.

M. N.

INVALID – ENAKOVREDEN ČLAN NAŠE DRUŽINE

Zaradi razvoja in napredka medicine se boljša zdravje človeštva in daljša življenjska doba posameznika. To povzroča, da se povečuje množica »manj sposobnih«, ki jim je zaradi prirojenih ali pridobljenih okvar potrebna ustrezna pomoč.

Zlasti v zadnjem času narašča število invalidnih oseb zaradi nesreč in bolezni, ki jih povzročajo nevarnosti okolja, predvsem naraščajoče nesreče v prometu in pri delih, ki jih posamezniki opravljajo izven svoje redne zaposlitve.

Sociološki razvoj družbe je vplival na drugačno vrednotenje posameznika, na rast skrbi za prizadetega človeka s socialnega, poklicnega in sociokulturnega vidika. V jugoslovanskem prostoru so se pričela intenzivnejša dogovarjanja o vklapljanju prizadetih oseb

v družbeno sredino leta 1966 in se je nadaljevala vse do izida novega zakona o usposabljanju in zaposlovanju invalidnih oseb konec leta 1976.

Da bi ugotovili, s kakšnimi problemi se srečujejo prizadete osebe pri vključevanju v delovno in družbeno okolje, je bila za kranjsko občino izdelana analiza Položaj invalidov v delovnih organizacijah, ki ugotavlja mnoga razhajanja med teoretičnim in dejanskim pristopom k obravnavanju invalidnih oseb. Članek prikazuje teoretična izhodišča, ki so potrebna za celovit rehabilitacijski proces prizadete osebe in nekatere pokazatelje položaja teh oseb, ugotovljenih za kranjsko občino, ki pa bi jih v mnogočem lahko posplošili tudi za ostale občine na Gorenjskem.

STANE DOLANC: NAJVEČJA VREDNOTA — DELO!

V sobotni prilogi Dela — tik pred novoletnimi prazniki — je bil objavljen razgovor s tovarišem Stanetom Dolancem.

Misel v naslovu: URA NAŠEGA ČASA BIJE ZA NOVO, BOLJŠE, BOLJ SVOBODNO, BOLJ ČLOVEŠKO

preveva celi dve in pol časopisni strani razmišljanj, trditev in opozoril enega naših najvidnejših družbenopolitičnih delavcev. Ker menim, da marsikdo od vas omenjenega razgovora ni prebral, objavljamo nekatera vprašanja in odgovore tudi v našem glasilu. Iz članka so vzeta poglavja, ki nas morajo še posebej spodbuditi k ustrezni dejavnosti in delavnosti — kjer delamo in kjer živimo.

Urednik

**Največji uspeh 1978 je naš standard,
pa tudi največja nevarnost**

**Ljudje govorijo, da boljše
živimo, kot bi zaslužili?**

Dolanc: »Pred dnevi sem gledal neko televizijsko oddajo, v kateri so se ljudje opredeljevali, ali res bolje živimo, kot zaslužimo. V nekem podjetju je večina ljudi trdila, da to ni res, da bi lahko živeli bolje. Potem so šli s kamero na cesto, kjer je večina izrazila misel, da bolje živimo, kot zaslužimo. Pametno so pojasnili, zakaj razlika: šli so namreč v kolektiv, ki ima težave, nizke osebne dohodke in se bori z mnogimi problemi, zato ljudje tako mislijo. Znova poudarjam svoje prepričanje, da je štandard naš veliki uspeh. Dodal pa bi tole: nisem proti temu, da smo navzlic vsem težavam uspeli zadržati tako dinamično gospodarsko rast in tako stopnjo individualnega in družbenega štandarda. To je največji uspeh in to me tudi najbolj veseli, hkrati pa mislim, da je v tem tudi največ nevarnosti. Nekateri se slepijo, da lahko to traja v neskončnost.

**Nekajkrat ste že rekli, da je
veliko lažje graditi tovarne,
železnice, ceste kot pa nove
ljudi. Ste še vedno tega pre-
pričanja?**

Dolanc: »Osnovni problem pri nas ni dopolnjevanje sistema, čeprav je to tudi izredno pomembno in bo verjetno v prihodnjem letu ena naših poglavitnih nalog, ampak bitka za zavest ljudi. Bil sem proti vsaki indoktrinaciji in sem še vedno. Dokler pri nas ne bo ogromna večina ljudi, kar je daljnoročen proces, vedela, da je vse, kar imamo in kar bomo lahko jutri imeli, odvisno od nas vseh in da smo v sistemu, ki temelji na samoupravnih odnosih, vsi odgovorni za vse, toliko časa bomo imeli probleme.

Poslušal sem izredno zanimivo razpravo v skupščini SFRJ ob sprejemanju resolucije za leto 1979.

Če je kaj manjkalo v tej debati, potem meni manjka prav to, da so premalo govorili o dejavniku — zavesti ljudi. Najbližji problemu je bil zvezni izvršni svet, ki je sicer dal pač tisto, kar v tem trenutku lahko da. Saj ne more dati odrešilne bilke, za katero se bomo prijeli, vendar zvezni izvršni svet poudarja, da brez družbenopolitične akcije ne bo uspeha.

Zavest ljudi se ne dviguje samo z uspehi. Zavest ljudi se včasih dviguje, ko zaideš v hude težave in začenjaš razmišljati o tem, kako boš našel izhod. Moramo se navaditi, da bo na določenih področjih potrebno tudi zategniti pasove, seveda ne dobesedno.

**Mar ni tu ena poglavitnih
nevarnosti za naš nadaljnji
razvoj?**

Dolanc: »Pa ne samo ekonomski, tudi politični, če bi šlo tako naprej. Izhod je v boju za uresničitev načel zakona o združenem delu, za resnične dohodkovne odnose s tem, da bo tu odigrala pomembno vlogo zavest ljudi. Eden tistih dejavnikov, ki naj bi bili najbolj navzoči v vseh procesih, pa je Zveza komunistov Jugoslavije. Ne samo kot organizacija, ampak predvsem njeni člani. Ti naj bi bili med nosilci družbenih sil v življenju, ki naj bi bile sposobne preseči te probleme.«

**Mislite, da je te zavesti
dovolj tudi v posameznih
organizacijah?**

Dolanc: »Velikokrat ne. Mislim, da ste povedali bistvo. V marsikateri organizaciji so ljudje, ki velikokrat imajo sebe za odrešitelje in edine predstavnike delavskega razreda. Tu ne gre samo za družbeni problem, ampak za notranji problem odnosov in linije v zvezi komunistov.«

**Pa tudi odgovornosti za
sprejeto politiko?**

Dolanc: »Saj to je tisto, kar predsednik Tito velikokrat govori, zakaj so odstopanja med deklaracijami in resničnostjo. Zaradi tega, ker so nekateri ljudje pripravljeni na kongresih, na sejah centralnega komiteja, nalašč sem izbral ta dva foruma, izreči se za neko rešitev, v praksi pa delajo drugače. Se pravi, da je vprašanje odgovornosti tudi stvar, ki jo bo treba zaostri.«

**Včasih dobimo celo občutek, da se obnašamo kot
dvoživke. Eno delamo v po-
litičnih sklepih, drugo v
praksi. Kot da konkretno
politiko izvaja nekdo drug?**

Dolanc: »To je odsev tistega, kar smo in kakršni smo.«

**To pa verjetno lahko pre-
sežemo le s kontinuirano
akcijo?**

Dolanc: »Drug problem je, kako to preseči. Vsekakor to priča o dejstvu, da je potreben nenehen boj med tistimi, ki so resnično za politiko zveze komunistov, in onimi, ki samo pripovedujejo, da so na liniji zveze komunistov.

**Nenehna naloga:
onemogočiti »morilce« na sestankih**

Dolanc: »Tudi to sodi v akcije za stabilizacijo, za Mislim, da ne smemo dovoliti — še posebej ne v partiji, socialistični zvezi, sindikatih — da bi bili sestanki v delovnem času. Če ne bo šlo drugače, bomo morali navsezadnje dati direktivo in takšno sestankovanje prepovedati. Zračunajte, koliko Jugoslovancev je v družbenopolitičnih organizacijah, v samoupravnih organih, v delegacijah, in koliko sestankovanja gre na račun delovnega časa. Dobili bi ogromne številke. Seveda je treba tudi poudariti, da morajo biti sestanki dobro pripravljene, kratki, jasni, onemogočiti moramo poklicne razpravljalce, tako imenovane morilce, ki z besedovanjem ure in ure morijo ljudi. Ti sestanki morajo biti zunaj delovnega časa. Nedvomno sodi to med metode sodobnega političnega dela. Poglejte, kako človek danes živi. Izračunajte in boste videli, da mu preprosto zmanjka časa, da bi še delal. Temu je treba napraviti konec. Zato smo spet uvrstili v delovni program predsedstva CK ZKJ temo varčevanja. Tudi tu bo potreben boj za zavest ljudi.«

**Nekoč ste rekli, da samo-
upravljanje ne more biti in
ne sme biti sinonim za ma-
lomarnost, neodgovornost,
nedisciplino niti za popreč-
nost. Samoupravljanje ne
prenese mlačnih ekip oziro-
ma ljudi, ki se bojijo tvega-
ti. Vsega tega pa, žal, danes
ne manjka.**

Dolanc: »Takega obnašanja ne bi smeli prenašati, prenašamo pa ga, žal, še vedno.«

(Nadaljevanje na 5. strani)

TABORNIKI SMO SE ZBRALI

V soboto, 16. decembra, smo se zbrali taborniki odreda Albina Drolca na svojem rednem občnem zboru. Kljub temu, da je bila ta sobota za večino delavcev Save delavna in kljub deževnemu vremenu, je bila udeležba zadovoljiva. Razveseljivo je predvsem to, da je bilo prisotno tudi precejšnje število naših najmlajših članov, medvedkov in čebelic, kar nam daje upanje, da bodo le-ti tudi med letom aktivno sodelovali v izvajanju našega programa.

Na občnem zboru so bila podana poročila o dosedanjem delu iz vseh področij delovanja našega odreda. Omenjene so bile tudi težave, ki so nas v preteklem letu pestile, in ena največjih je vsekakor pomanjkanje vodnikov, kar se pozna pri izvajanju našega osnovnega programa – dela po vodih. Nakazane so bile tudi rešitve takega stanja, saj bi prav mladinska organizacija in pa Poklicna gumarska šola, ki delujeta v okviru naše delovne organizacije, morali biti vir pridobivanja novih vodnikov in pomlajevanja kadrov v našem odredu. Operativno delo je treba prepustiti mlajšim, starejši in izkušeni taborniki pa naj bi s svojimi dolgoletnimi izkušnjami pomagali, da bi bilo delo odreda v prihodnje bolj uspešno kot dosedaj. Posebnost našega odreda je, da deluje v okviru delovne organizacije Sava. Ker pa je v naši tovarni večizmensko delo, je to ena glavnih ovir za bolj uspešno

delo, posebno še z mlajšimi člani.

Sicer pa je delo odreda zadovoljivo. Zaradi že omenjenih težav (pomanjkanje vodnikov), se nismo udeležili vseh taborniških mnogobojev, z rezultati tistih, katerih smo se udeležili, pa smo lahko več kot zadovoljni. Največje delo pa so letos opravili naši klubovci, ki so pomagali pri organizaciji prvomajske proslave na Joštu, kurjenju kresov ob 27. aprilu ter dan pred kongresom slovenskih komunistov, skupaj z mladinsko organizacijo Save pa so prekrili streho doma tabornikov na Joštu ter pripravili drva za zimo.

Sodelovanje z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami je dobro. Največ sodelujemo z mladinsko organizacijo Save in planinsko sekcijo, več povezave pa bi moralo biti z aktivom Zveze borcev in s krajevno skupnostjo Stražišče. Tudi sodelovanje z občinsko taborniško zvezo je dokaj dobro, ne moremo pa biti zadovoljni s sodelovanjem z ostalimi odredi v občini, predvsem pri organizaciji skupnih akcij.

V okviru odreda deluje tudi aktiv Zveze komunistov. Ne moremo se ravno pohvaliti, da je bila angažiranost vseh članov ZK v odredu enako intenzivna in prispevek vseh članov enako velik pri prizadevanjih za doseg zastavljenih ciljev. Aktiv je štel 20 članov, vendar se je sestankov aktivna udeleževalo le tretjina članov, kar kaže tudi na to, da je med for-

malnimi člani odreda precej članov ZK, ki čutijo manjšo pripadnost odredu in taborniški organizaciji nasploh. To pa ne pomeni, da so to vsi slabi komunisti, ampak so bolj angažirani v drugih organizacijah in društvih. Aktiv je na svojih sejah obravnaval vse najpomembnejše naloge, ki so se nanašale na uresničevanje programa dela odreda, predlagal pa je tudi dva tabornika za sprejem v članstvo Zveze komunistov.

Največja pridobitev in uspeh našega odreda pa je vsekakor otvoritev taborniške kočice na Joštu. Na delovnih akcijah, ki so se vrstile skoraj vsak teden, niso sodelovali samo taborniki našega odreda, ampak so nam priskočili na pomoč tudi delavci naše delovne organizacije in ostali prijatelji taborništva. V koči so se povečini zbirali taborniki, ki so pomagali pri urejanju prostorov in čiščenju kočice, ob koncu tedna pa so se v njej zadrževali planinci, katere je pot vodila na vrh Jošta ali pa v dolino.

Gostje kočice so bili tudi slušatelji mladinskega seminarja, v zimskem času pa je bilo v njej organizirano zimovanje medvedkov in čebelic in tabornikov ter tabornic. Koča je nudila gostoljubje nekaterim delovnim enotam naše delovne organizacije, ki so se odločili za piknik ob koči. Vedeti pa moramo, da kočico še vedno obnavljamo in da še ne more nuditi tistega, kar se od nje pričakuje.

Izvoljeno je bilo tudi novo vodstvo odreda, in sicer je bil za starešino potrjen MILAN ČUFER, za načelnika pa AVGUST HORVAT.

Ob koncu občnega zbora so bila najzaslužnejšim članom podeljena taborniška priznanja. Republiško priznanje sta prejela Daniel Milec in Stefan Zupan, srebrni znak Zveze tabornikov Slovenije Janko Bajt, Martin Zugelj in Avgust Horvat, zlati znak Zveze tabornikov Slovenije pa je prejel Vule Cicmil.

Marija Žumer

SAVSKI GASILCI PRIPOROČAJO

Z naraščanjem števila motornih vozil pri nas je vedno več tudi požarov na motornih vozilih.

Če se vam avto vname, ga gasilci ne bodo mogli rešiti, saj ne morejo v nekaj minutah ali celo sekundah prispeti do vašega gorečega avtomobila.

Zato vam savski gasilci priporočajo, da čimprej nabavite za svoj avtomobil ročni gasilni aparat. Le s tem gasilnim pripomočkom si boste lahko pomagali, kadar bo vaš avto gorel.

Požari na motornih vozilih so vedno pogostejši, nevarni so zlasti zaradi tega, ker so v avtomobilih zaloge vnetljivih tekočin. V takih primerih požar ni takoj pogašen, čeprav so hitro prispeli in energično posegli gasilci. Običajno ogenj v celoti opravi svoje, saj se z bliskovito naglico razširi po cellem vozilu.

Če gasilnih sredstev ni pri roki in ni nobene druge pomoči, bo avto pogorel do tal.

pripravil Ivan Petrič

VISOKI JUBILEJ GASILSKEGA DRUŠTVA BREG

Gasilsko društvo na Bregu ob Savi bo letos praznovalo 50-letnico svojega obstoja. Ker so gasilci Brega in savski gasilci v dobrih odnosih in dobro povezani, saj je bila Sava že večkrat pokrovitelj razni gasilski opreči (gasilski kombi in gasilska črpalka) breškim gasilcem, mnogo pa jih je tudi zaposlenih v Savi, ne bo odveč, če jih ob njihovem jubileju omenimo tudi v savskem glasilu.

Gasilsko društvo na Bregu je bilo ustanovljeno leta 1929. Kmalu so se začeli pripravljati na gradnjo gasilskega doma. Po več letih jim je uspelo. Otvoritev gasilskega doma je bila leta 1937.

Dom je postal premajhen in zato so se odločili, da ga bodo obnovili in povečali.

Z razumevanjem in podporo družbenopolitičnih in delovnih organizacij v Kranju jim bo to uspelo. Največ bodo prispevali vaščani in gasilci, saj bodo opravili mnogo prostovoljnih delovnih ur. Aktivni pa bodo tudi mladinci, ki bodo radi priskočili na pomoč.

Slovesnosti, ki bo na Bregu, se bodo udeležila mnoga gasilska društva z Gorenjske, seveda tudi savski gasilci.

Točen datum te velike slovesnosti pa bomo objavili v eni prihodnjih števil Save.

Ivan Petrič

STANE DOLANC...

(Nadaljevanje s 3. strani)

... in za kaj? Morda celo s preveč popustljivosti?

Najbolj potreben boj: zoper povprečnost, oportunistem, drobnjakarstvo

Dolanc: »Zaradi tega, ker smo često oportunisti, ker včasih zganjamo v bistvu lažno solidarnost. Menim pa, da je ena temeljnih nalog komunistov in vseh razgledanih ljudi boj zoper povprečnost, zoper oportunistem, zoper vse, čemur pravimo drobnjakarstvo. Mislim, da je, naprimer, prav v gospodarskem življenju Slovenije preveč živo drobnjakarstvo, velikokrat je navzoč oportunizem. Ni velikih akcij in velikopoteznosti, ki bi slovensko gospodarstvo gnale naprej.

Ob teh ugotovitvah bi dodal, da nam manjka kadrov, sposobnih ljudi v gospodarstvu, ki bi imeli iniciativo, znanje, drznost in zaupanje.«

Največja vrednost — delo

Katere bi bile najpomembnejše vrednote v naši družbi, ki bi jih želeli in morali podpirati v tem trenutku?

Dolanc: »Delo! Nedvomno. Za mene je osnovna vrednota — delo. Če že govorimo o podpiranju ene ali druge vrednote, o boju zanje, potem je osnoven boj in najbolj dragocen za vrednotenje dela in nič drugega. To je tudi boj za boljše delo. V tem je ves problem.«

Velja tudi za politično delo?

Dolanc: »Da.«

Nekateri so ob spopadih med neuvrščeni, ob razmeroma zapletenem usklajevanju stališč na konferenci v Beogradu ugotavljali, da je letos Jugoslavija prevzela nekakšno pasivno vlogo v gibanju?

Jugoslavija tudi letos ni bila v nikakršni mednarodni defenzivi

Dolanc: »Kje pa! Res je prav nasprotno! Na zunanje političnem področju smo preživeli razgibano leto. Ne samo ministrska konferenca, ampak tudi stališča v odnosu do mednarodnih dogodkov, do dogajanj v svetu, do politike neuvrščeni, ocene, ki jih je kongres dal raznim pojavom v svetu, pa Titove akcije in njegova srečanja so jasna kvalifikacija gibanja neuvrščeni in nevarnosti levih in desnih ideoloških sektašenj v okviru gibanja. Vse te ocene in akcije so ogromnega pomena. Kar je rekel predsednik Tito v otvoritvenem govoru na ministrski konferenci, je zgodovinsko. Jasno je povedal, da bi lahko tako leva kot desna sektašenja pripeljala gibanje v krizo. Jasno smo se opredelili tudi do konfliktov med neuvrščeni državami. Nihče ni skrival konfliktov med njimi in jih tudi ne more. Ali pa vzemimo, na primer, naša stališča do konfliktov med Vietnamom in Kambodžo, med Somalijo in Etiopijo, pa bližnjevzhodnih žarišč... Ta stališča so do konca načelna. Sicer pa, podrobno preberite Kardeljevo knjigo Socializem in vojna...«

REFERENDUM — VOLITVE

Na referendumu 11.1.1979 so se delavci temeljnih organizacij odločali o sprejemu Samoupravnega sporazuma o združitvi v poslovno skupnost bazične in predelevalne kemične industrije Polikem Ljubljana. Istočasno so volili člane delegacije v delavski svet in člana v odbor samoupravne delavske kontrole Polikema.

V vseh temeljnih organizacijah je bil samoupravni sporazum sprejet. V posameznih tozdih je ZA sprejem Samoupravnega sporazuma od števila zaposlenih glasovalo:

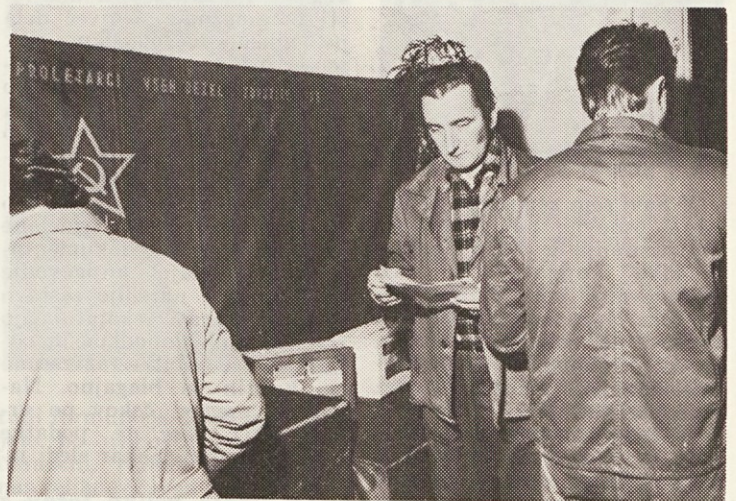
TAP	59,0 %
GTI	59,9 %
VLP	70,3 %
TI in KI	77,5 %
UU	68,5 %
RK III	97,1 %
VZD.	69,8 %
EN	62,2 %
OR	76,5 %
LM + E	78,8 %
IC	87,5 %

Z dnem konstituiranja poslovne skupnosti bo prenehal SOZD Polikem.

Za člane delegacije delavskega sveta Polikem so bili izvoljeni:

1. Avguštin Marjeta	SPS
2. Faganel Mirko	FRS
3. Gramc Franc	VZD
4. Kopač Ludvik	TAP
5. Kosmač Ljubo	TAP
6. Lapajne Ivan	SOP
7. Mali Adalbert	SOSD
8. Perne Milan	VZD
9. Strupi Egidij	SIP
10. Šubic Heron	RTI

Za člana odbora samoupravne delavske kontrole je bil izvoljen tov. Kuharič Martin iz tozd TAP.

PREDSTAVLJAMO VAM KNJIGOVODJE OD

Naj takoj v uvodu povem, da knjigovodkinj v Savi ni le osem, kolikor vam jih predstavljamo danes, temveč je ta številka precej večja, vseh obračunovalk je 29. Svoja delovna mesta imajo v vseh tozdi, najdeš jih v FRS in v novi upravni stavbi.

Njihovo delo je zelo odgovorno, saj smo vsi brez izjeme zelo občutljivi prav pri OD. Opazimo vsako še tako majhno napako, največkrat se niti ne vprašamo, kako je do napake prišlo, ampak jo enostavno »pripisemo« obračunovalkam in se jedrno spravimo nadnje. Takih primerov je veliko, včasih postanemo celo grobi in nesramni. Namen tega zapisa pa ni, da bi se obtoževali. Ne gre za predstavitev naših sodelavk, njihovega dela in težav s katerimi se pri delu srečujemo.

Povabilu na razgovor so se rade odzvale, čeprav sem jih zmotil prav v času, ko imajo največ dela, ko računajo, vpisujejo in vsklajujejo podatke pomembne za pravočasno izplačilo OD.

Približno v času, ko bo ta številka izšla, bodo naše »obračunovalke« praznovale dan finančnih in računovodskih delavcev Jugoslavije, ki je vsako leto 1. februarja.

Vsem sodelavkam in sodelavcem, ki delajo v FRS, ob tem dnevu iskreno čestitamo, jim želimo veliko uspehov in razumevanja.

L. M.

JERCA ZUPAN

Že vrsto let opravljate zahtevano delo, ste vodja obračunovalk. Vaše delo ni le seštevanje in odštevanje, sestavlja ga cela vrsta opravil, ki jih Savčani komaj poznamo, da pa ne bi bilo tako, vas naprošamo, da nam odgovorite na naslednja vprašanja:

Koliko časa že delate v Savi in kakšne so vaše osnovne naloge?

V Savi sem zaposlena 31 let. Moje osnovne naloge pa so: organiziranje in vodenje dela v oddelku knjigovodstva OD, usklajevanje dela z zahtevnimi roki. Naše delo je predvsem vezano na roke računalnika, banke, regionalnih zdravstvenih skupnosti, predvsem pa na izplačilni dan OD.

Naštela sem naloge in opravila le v grobem in vsakdo lahko razbere, da naše delo ne sestavljajo le številke in ob-razci.

Kakšni so vaši pogoji dela?

Pogoji dela niso slabi, vendar pa imam pripombo na razdrobljenost. Knjigovodje OD najdemo v vsaki temeljni organizaciji. To pa včasih naše delo zelo otežkoča. Naša oprema, tu mislim na računske stroje, je v veliko primerih zastarela. So primeri, ko še vedno računamo na »mlinček«. Problem predstavljajo tudi prenatrpani prostori. Vsak knjigovodja bi moral imeti več delovnega prostora.

Kaj vas pri delu moti in kdaj je dela največ?

Osebnost me pri delu moti napaka, ki se pojavi ponavadi na koncu zamotanega dela in računanja pri posameznem dokumentu. Takšne napake nam vzamejo največ časa saj je treba napako odkriti in popraviti. To pa je dvojno delo, včasih tudi zaradi malomarnosti posameznika. Največ dela pa imamo v oddelku vsak mesec od 1. – 15. Po določenem vrstnem redu moramo obdelati odbitke, podatke na predpisanih obrazcih oddamo v računalnik, nakar pregledamo spiske iz računalnika. Nato damo popravke ponovno v računalnik. Ko so izdelane kuverte in ostala dokumentacija, pregledajo knjigovodje OD kuverte, naredijo sestavo denarja, hkrati rekapitulacijo vseh osebnih dohodkov in odbitkov. Vse odbitke razvrstimo po kontih za blagajno. Naredimo pregled čekov po vrstah OD. Vse te podatke oddamo banki, nakar sledi izplačilo.

Ali imate veliko težav z ljudmi, vas razumejo?

Po izplačilu nastopijo prve težave. Vsi odbitki na kuvertah niso ločeni, ker kuverte niso opremljene z vsem odgovarjajočim tekstom. To pa posameznika moti, čeprav poznajo vse svoje odbitke, postavljajo kopico vprašanj, zakaj toliko odbitkov, kaj vse ste mi odbili itd. Teh nesporazumov pa ne bi bilo, če bi sodelavci vodili evidenco posojil, ki so jih najeli. Sicer pa se s sodelavci kar dobro razumemo.

In na koncu, kaj priporočate sodelavcem, da bi bilo čim manj nesporazumov?

Velikokrat do nesporazumov ne bi prišlo, če bi bilo več razumevanja, več dogovarjanja. Grobih izbruhov ne mara nihče.

S pravilnim nastopom, o tem sem prepričana, pa bomo rešili vsak nasporazum.

IVANKA ANDIČ

Delo obračunovalke ni enostavno, je polno števil, obrazcev itd. Ali vas to delo veseli?

Delo obračunovalke oz. knjigovodje OD ni tako enostavno, kot se zdi na prvi pogled. To je delno polno števil, obrazcev itd. Vse delo

mora biti zelo natančno opravljeno, ker le malenkostna napaka lahko vpliva na »debelino« kuverte, tu pa smo vsi, brez izjeme, zelo občutljivi. Delo na obračunu OD me veseli in ga opravljam z zadovoljstvom in zanimanjem, čeprav je delo odgovorno. Naše delo ni pravilno priznано, kar se še posebej vidi iz »debeline« naših plačilnih kuvert.

Kdaj imate največ problemov?

Kot pri vsakem delu se tudi pri nas pojavljajo problemi in napake. Delo je podobno delu na tekočem traku in če na kratko pojasnim delo poteka takole: delavec-administratorka-obračunovalka-SIS-ponovno obračunovalka in končno kuverta delavcu. Vse zelo enostavno, vendar samo na videz malenkostna napaka npr. v matični številki in že ostanesh brez OD ali pa dobiš

dvojnega. Ko ugotoviš napako, ki jo je napravil kdorkoli iz navedenega tekočega traku je za popravilo prepozno in op-ravek imaš s stranko, ki išče izključno obračunovalkino pojasnilo, ker delavca ne zanima, kdo je storil napako, pa četudi je sam napačno izpolnil obrazec. Lahko rečem, da v vseh primerih najdemo s strankami skupni jezik in napako pri naslednjem obračunu odstranimo.

Ste s pogoji dela zadovoljni?

Kdorkoli je že kdaj delal s strankami ali pa še dela z njimi ve, kakšno delo je to. Če delavec dobi »debelo« kuvertu je zadovoljen, v obratnem primeru pa vso jezo in nezadovoljstvo stresa na obračunovalko. Zato vedno z veseljem izročim stranki »debelo kuvertu« s strahom pa »tenko«.

Kratki roki, možnost okvare računalnika kot vsakega drugega stroja in obračunovalka mora biti na voljo v vsakem času, pa naj bo praznik, nedelja, dopoldan, popoldan, pa tudi ponoči.

Kolektivni dopust ne more nikoli izkoristiti kot ostali člani DO, ker rok ostane rok in to nespremenjen.

Pozdravljam GDČ.

Učinek dela bi bil boljši, če bi v pisarnah delalo manjše število ljudi, vendar pa sem s pogoji dela zadovoljna.

ANJA STARC

Vi ste obračunovalka za sodelavce v tozd Umetno usnje, povejte mi koliko dela imate in kje je največ problemov?

Sprašujete me po delu; če po pravici povem in če bi hotela naštetati vsa opravila, vključno delo z ljudmi, vam po moji presoji napolnim časopisno stran. Za orientacijo pa vam bom vseeno naštel nekaj osnovnih nalog. Pregledati in obdelati moram približno 1100 evidenc dela, vpisati podatke o kvaliteti, izračunati stimulacijo, zbirati različne podatke za povprečne bolezni, za posojila, stanarine, nakupe

ozimnic, otroško varstvo, za dodelitev in nakup stanovanj ter podatke na zahtevo sodišča in socialnih služb. Pri vsem tem pa so ta povprečja različna, obračunavajo se po tromesečnem, šestmesečnem ali letnem dohodku. Tu pa so še pokojnine, pri katerih so potrebni podatki za zadnjih dvajset let, te pa dobim iz arhiviranega materiala iz osebnih kartonov ali v zadnjem času iz izplačilnih kuvert. Kot pri vsakem delu se tudi pri našem pojavljajo problemi, ki so v mojem primeru subjektivne narave; napačno vpisani podatki o normi in delu ali pa so ti podatki zelo pomanjkljivi.

Ali vas sodelavci razumejo, ko imate delo in se ne utednete na dolgo in široko pogovarjati o problemih, ki jih »žulijo«?

S sodelavci se dobro razumem. Tudi pri našem delu pride do konfliktnih situacij, vendar se mi zdi, da smo do sedaj še vse probleme pametno rešili.

Kdaj je največ problemov?

Problemi se pojavljajo s prvo kontrolo ur in norm. Moram poudariti, da mi sodelavci iz tozda Umetno usnje veliko pomagajo. Probleme rešujemo s skupnimi močmi. Posebno pa moram poudariti, da ni vse tako enostavno kot si nekateri predstavljajo strojno stimulacijo. »Samo podatke bomo vložili v stroj in stvar bo zaključena«. Pa ni tako. Ta »strojna stimulacija« še zdaleč ni strojna. Vse v zvezi s strojno stimulacijo moram izračunati na roko, od procenta do bruto osebnega dohodka.

Ste s svojim delom zadovoljni?

S svojim delom sem zadovoljna, delo se mi zdi pestro in zanimivo, vendar sem prepričana, da je to delo premalo poznano in cenjeno.

Obračun OD se pri nas šteje za šablonsko delo, nekakšno prepisovanje podatkov, pozablja pa se, da se moramo do večine podatkov prebiti knjigovodje osebnih dohodkov same. Poleg tega pa je narava našega dela taka, da moramo delati med prazniki, ob prostih sobotah in med kolektivnim dopustom.

MARIJA RIBIČ

Prosim vas, da mi opišete vaše delo?

Delam v izplačilnem oddelku, vendar ne obračunavam nobene od proizvodnih enot, temveč so moje delo odbitki — potrošniška posojila. Vsak mesec naložim v računalnik nova potrošniška posojila za tozde GTI, KI, VELO, UU in DSSS, vse spremembe obrokov ter

plačana posojila. Po izplačilu osebnih dohodkov moram vse obroke izknjižiti na kartice, da lahko tako ugotovim, kdaj je posojilo izplačano. Če delavec zapusti podjetje, moram z dopisom obvestiti o njegovem izstopu podjetju, kjer je posojilo najel in podjetje, kjer se je zaposlil, seveda, če mi je to znano.

Poleg odbitkov delam tudi obračun in refundacijo orožnih vaj za tozde GTI, KI, UU in VELO. Ko računski center naredi vso dokumentacijo za osebne dohodke, pa se prične delo za banko. Vsak mesec napišem položnice za samoprišpevek, preživitine in ostale odbitke za celotno delovno organizacijo. Vsak mesec pošiljam spiske potrošniških posojil po podjetjih, spiske samoprišpevka po krajevnih skupnostih ter pišem razna potrdila o osebnem dohodku na zahtevo sodišča ali delavca samega. Delavci rabijo razna potrdila za štipendije, za znižanje stanarine, za plačila zdravstvene kolonije, za celodnevno varstvo v šoli, za varstvo otrok v vrtcih, za nakup ozimnice, za dodelitev stanovanja itd. Podatke za vsa ta potrdila pa seveda dobim od knjigovodij osebnih dohodkov. Upam, da sem s tem vsaj delno opisala svoja dela in opravila.

Kje nastopajo problemi in kakšne narave so?

Vse delo v izplačilnem oddelku je vezano na roke. Prve dni v mesecu smo tesno povezani z računskim centrom. Če je obojestransko oddajanje omenjenih zahtevkov normalno in v roku, poteka delo brez problemov. Če pa zaradi okvare računalnika, izpada električnega toka ali zaradi drugih razlogov ne dobimo pravočasno dokumentacije, nastanejo problemi, ker se nam v izplačilnem oddelku skrajša čas za pripravo dokumentov za banko. Ker smo v izplačilnem oddelku zaposlene matere z razmeroma majhnimi otroki nastanejo problemi, če mora katera zaradi nege ostati doma ravno v času oddajanja dokumentacije. Pomoč je skoraj ne-

mogoča, ker je vsaka s svojim delom vezana na rok.

Ali ste s svojim delom zadovoljni?

Delo v izplačilnem oddelku mi je všeč, ker me veseli delo z ljudmi, čeprav je prav to večsih težavno. Zgodi se, da smo krive za vse: za prenizke norme, slabo vrednost točke, nepravilno obračunan samoprišpevek, za plačevanje preživitine ter za druge odbitke. Mislim, da je naše delo glede na odgovornost in način dela premalo cenjeno.

Povejte sodelavcem, kdaj imate največ dela, da vas vsaj takrat ne bi nadlegovali s problemi, ki so rešljivi tudi ob drugih priložnostih!

Kot sem že omenila, je največ dela prve dni v mesecu, ker smo vezani na računski center. Ko iz centra dobimo vso potrebno dokumentacijo, pa smo zopet vezani na banko, saj moramo vse položnice, naloge in spiske oddati v banko en dan pred izplačilom. Zanimivo je, da marsikdo misli, da je delo s plačili gotovo, ko računalnik izpiše kuverte, vendar pa se za nas tedaj delo ponovno prične. Največ časa za reševanje raznih problemov imamo takoj po izplačilu osebnih dohodkov.

MARIJA KAVČIČ

Ste že dolgo obračunavalka?

Na tem delovnem mestu delam tretje leto. Z delom sem zadovoljna. S tem pa ne mislim reči, da se pri delu ne srečujem s problemi. Največja težava je v tem, da ima Sava Commerce svoje prodajalne v vseh republikah, zato moraš biti seznanjen z vsemi republiškiimi oz. občinskimi predpisi s področja obračuna OD. Republike imajo poleg različnih predpisov o obračunavanju in plačevanju prispevkov iz OD

tudi formularje, ki se izpolnjujejo po njihovih predpisanih obrazcih, zaradi česar je pri nas veliko ročnega dela.

Povedati pa moram, da moramo v našem sektorju izdelati

obračun v celoti. Na osnovi realizacije po prodajalnah izračunamo tudi vrednost točke za vsako enoto posebej. Pošteno moram poprijeti za delo, saj moram obdelati 25 enot, teh pa je še več, če računam tudi filialna skladišča.

Ste z delom zadovoljni?

To moje delovno mesto ni tako enostavno, kot izgleda na prvi pogled, saj zahteva poznavanje jezika naših republik, kulturno obnašanje pri kontaktiranju, umirjenost in hladnokrvnost ter dosti umske koncentracije, ker imam osem ur delo s številkami, obrazci in raznimi preglednicami.

Kdo vam dela »preglavi-ce«?

Če se pojavijo kakršnekoli napake pri računalniški obdelavi podatkov ali pri čem drugem, kar ima za posledico krajši čas za pripravo izplačila OD do dogovorjenega roka, moramo to delo opraviti v vsakem času, tudi v prazničnih dneh ali ponoči.

Kljub vsemu pa me delo veseli in ga rada opravljam.

REZKA ZUPAN

Kakšno je vaše delo?

Sem vodja knjigovodstva OD v tozde TAP in če bi vam hotela opisati vse naloge in opravila, bi morala veliko povedati, vem pa, da so to storili že sogovorniki pred menoj. Vodja knjigovodstva OD pa ima poleg osnovnih nalog tudi večjo odgovornost, saj odgovarja za točnost in verodostojnost podatkov, ki jih od nas zahtevajo roki in ustanove, delamo pa seveda z denarjem.

Ali radi opravljate to delo?

Že velikokrat sem nameravala zamenjati delo, pa sem ostala, se vživela in upam, da bom vzdržala še nekaj let do upokojitve. Naše delo zahteva veliko sodelovanja in sporazumevanja, gre za ustrezno reševanje vprašanj okoli obračuna OD.

Ob morebitnih problemih se pogovorimo, je pa tako da se iz meseca v mesec sprečujemo s problemi. Veliko jih rešimo v

(Nadaljevanje na 9. strani)

DZS VAM NUDI

Fran Milčinski:
ZBRANI SPISI v 4 knjigah
(Doslej najpopolnejša predstavitev opusa Frana Milčinskega)

V osebnosti Frana Milčinskega (1867–1932), sodobniku slovenske moderne, sta se do brodušnost in ljubeznivost prepletali s čutom za socialna vprašanja, veselje do pripovedovanja z nagnjenjem do poučevanja, prosvetljevanja in igrive šaljivosti. Začel je pisati kot študent, a njegovo pravo pisateljstvo se začne šele po letu 1900, ko je postal najvidnejši slovenski humorist, pa tudi mladinski pisatelj in dramatik.

Prva knjiga ZBRANIH SPI-SOV FRANA MILČINSKEGA prinaša na začetku pisateljevo avtobiografijo z naslovom Življenjepis mojega peresa. Lahkotno kramljanje s poglavitnimi podatki o njegovem življenju in delu nam razkriva tudi nekaj njegovih pogledov na književnost in literarno ustvarjanje. Skozi več kot trideset let je Milčinski v svojih podlistkih spremljal in glosiral naše politično, družbeno in kulturno življenje. Te feljtone in zgodbe je objavljaj v dnevnem in revijalnem tisku. Zbral jih je v knjigah Igračke, Muhoborci, Drobiž, Gospod Fridolin Žolna in njegova družina, Dvanajst kratkočasnih zgodbic, Tokraj in onkraj Sotle ter tam preko. V pričujoči knjigi so zbrane še povest Gaspér, Mihec in Baltazar ter skupina trinajstih podlistkov Skaut Peter.

Druga knjiga prinaša izbor feljtonov med leti 1922 in 1932, ko je figura Fridolina Žolne v avtorjevi zavesti docela dozo-rela.

Tretja knjiga Zbranih spisov obsega tri dela, ki so tesno povezana s pisateljevim poklicem varstvenega in mladinskega sodnika, povesti Zločinci, Gospodična Mici in Ptički brez gnezda.

Četrta knjiga izide prihodnje leto in bo zaključila zbirko njegovih Zbranih spisov.

Zbrane spise Frana Milčinskega je uredila, napisala spremne besede in opombe Breda Slodnjak, opremila pa Nadja Furlan.

Komplet 4 knjig pl.: 960 dinarjev (prednaročniška cena)

W. N. Mc Bain – R. C. Johnson:

MALA PSIHOLOGIJA

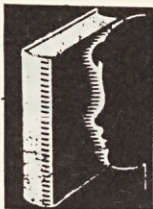
Avtorja knjige približata mlademu bralcu eksperimentalno oziroma »trdo«
vejo psihologije, ki vsebuje spoznanja, utrjena z mnogimi eksperimentalnimi študijami, med katerimi ni mesta za špekulacije, nedokazljive domneve in nejasne postavke. V ospredju njenega dela so spoznavni procesi, s katerimi se ukvarja jo psihološke raziskave od same »ustanovitve«
eksperimentalne psihologije naprej. Knjiga je izrazito praktično usmerjena in tolmači bralcu take probleme, kot so npr. viri praznoverja, priprave na izpit, učiteljeve napake v ocenjevanju, uspešnost učenja in reševanja problemov. Posebno pomembna so navodila za lastne eksperimente, ki jih lahko izvedejo bralci sami.

»Mala psihologija je poljudno-znanstveno delo v najboljšem pomenu besede. Odlikuje jo izredno razumljiv, nazoren in preprost način pisanja,«
je zapisal v predgovoru naš znanstrovnik dr. Vid Pečjak. To je najustreznejši priročnik za bralce, ki ne poznajo psihologije in bi se radi seznanili z njo, čeprav je v prvi vrsti namenjena odrasčajočim ljudem.

Knjigo je prevedel Jože Vilfan, opremil pa jo je Vili Vrhovc.

156 strani, br. 180 din

Knjige lahko kupite v vseh knjigarnah, na obroke pa jih lahko naročite pri Državni založbi Slovenije, Mestni trg 26, Ljubljana.

S KNJIŽNIH POLIC

ŽIVELJENJE ZNAMENITIH LJUDI

Gerhard Prause:
GENIJI V ŠOLI

Ali trditev, da slabi učenci dosežejo v življenju več kakor dobri, ustreza resnici? Avtor odgovarja ob primerih sto slavnih osebnosti iz preteklosti in današnjih dni (316 strani, pl. 220 din).

Gerhard Prause:
GENIJI NA SAMEM

Knjiga za vse, ki bi radi spoznali velike osebnosti s čisto človeške platí (314 strani, pl. 220 din).

Edvard Čalič:
ROALD AMUNDSEN –
POSLEDNJI VIKING

Srhljivo pričevanje o človekovih dosežkih sredi neizprosne narave. 240 strani, pl. 220 din.

Axel Munthe:
SAN MICHELE

Znamenito avtobiografsko delo švedskega zdravnika. 358 strani, pl. 220 din.

Eve Curie:
GOSPA CURIE

Knjiga o življenju in delu znamenite znanstvenice, ki je 1903 prejela Nobelovo nagrado za fiziko, 1911 pa za kemijo. 380 strani, pl. 170 din.

VZNEMIRLJIVO IN PRIJETNO BRANJE ZA ZIMO

Jules Romains:
NENAVADNA ŽENSKA.
PREISKAVA.
SPOMINI
NENAVADNE ŽENSKÉ.

komplet 3 knjig. 803 strani, pl. 450 din.

Ivo Zorman:
SONČNICA NAVADNA
318 strani, pl. 150 din

Herman Kesten:
MOŽ ŠESTDESETIH LET
210 strani, pl. 140 din

Vitomil Zupan:
ZASLEDOVALEC
SAMEGA SEBE
184 strani, pl. 145 din

J. P. Donleavy:
INGVERJEV CVET
346 strani, pl. 170 din

Laurentiu Fulga:
ORFEJEVA SMRT
320 strani, pl. 165 din

Wili Heinrich:
GEOMETRIJA
ZAKONSKEGA ŽIVLJENJA
360 strani, pl. 175 din

Joseph Conrad:
LORD JIM
332 strani, pl. 165 din

Da knjiga »gre«
je večkrat dokaz prodaja v Savi

PREDSTAVLJAMO VAM

(Nadaljevanje s 7. strani)

oddelku, zahtevnejše pa rešujemo skupaj z vodjem oddelka oz. delovodjem.

Kdaj je dela največ?

Največ del imamo ob konicah, od zadnjega v mesecu pa do izplačila OD. V tem času oddajamo podatke v obdelavo računalniku. Takrat ni časa za pojasnjevanje in odgovarjanje na postavljena vprašanja. Po omenjenem roku pa najdemo čas za različna pojasnila.

Od sodelavcev zato pričakujem, da z večjem razumevanjem in strpnostjo sodelujejo z nami. Vse probleme je lažje reševati, če med nami vladajo dobri človeški odnosi. Manj nesporazumov bi bilo, če bi se vsi zavedali, da smo tudi knjigovodje le ljudje in da se tudi mi lahko kdaj zmotimo.

Kaj vas pri delu moti?

Površnost, v evidencah dela bi bilo lahko manj napak, naše delo bi bilo lažje, tako pa velikokrat obračunovalke same popravljamo napake in vpisujemo pravilne podatke.

letošnjem letu uredil. Z medsebojnimi odnosi pa sem zadovoljna.

Žal tega ne morem trditi za nekatere sodelavce, ki vidijo samo napake, ki so se pojavile, čeprav vseh napak ne bi smeli pripisovati nam, obračunovalkam.

Imate še kakšne probleme?

»Norišnica« nastopi vsak mesec, takrat bi bilo najbolje, da bi se človek nekam zaprl in tam v miru delal. Prostega časa v »konicah« ni.

Ali radi opravljate to delo?

Nič več! Dela je veliko preveč, z vestnim delom, takšno naše delo mora biti, pa ti številke, obrazci, računi, delajo preglavice tudi doma.

Vendar bom teh nekaj let še vzdržala, potem pa v zaslužni pokoj.

Mnenja pa sem, da je naše delo premalo cenjeno glede na odgovornost in na naše pogoje dela.

SLAVKA JEREB

Obiskal sem tudi Slavko Jerreb. Težko sem jo našel, saj je skoraj zazidana v majhni pisarni brez prave svetlobe. K slabemu počutju pa pripomore še novi mlin za mletje odpadne gume, ki pa je ob mojem obisku počival. Dobil sem občutek, da ga popravljajo in da bo v bodoče manj hrupen, pa tudi vibracije bodo nižje.

Slavka Jereb je rada odgovorila na moja vprašanja. Odgovor je strnila v kratek, jednat sestavek.

»Zelo dolgo sem že na tem delovnem mestu. V vseh teh letih pa se žal, prav glede pogojev dela ni nič spremenilo,

VIDA ŠIMENC

Koliko časa ste že v Savi in kakšno je vaše delo?

V Savi sem že 20 let. Vsekozi sem vodja knjigovodstva OD za Lovski material, Orodjarno in Embalažo, Energetiko, Vzdrževanje, obračunavam pa še higiensko skupino, transport in delno sosd. Poleg obračunavanja izknjižujem potrošniška posojila, izdajam razna potrdila itd.

Poleg že omenjenega pa moram pri izplačilu OD zagotoviti vse podatke, ki jih od nas zahtevajo banka in druge ustanove, da pride do pravočasnega izplačila OD. Kontroliram tudi odvajanje prispevkov posameznih tozdov za posamezne občine.

Kakšni so vaši pogoji dela?

Pogoji dela niso zadovoljivi, saj nas je preveč skupaj v enem, ne prevelikem prostoru, in še v njem smo skupaj delavci iz različnih služb. Pričakujem, da se bo ta problem že v

stanje se je celo poslabšalo. Trenutno so ti pogoji tako slabi, da bi težko našli podobno pisarno. Pisarna je brez dnevene svetlobe, da o slabem zraku ne govorim. Pred njo je postavljena linija za mletje odpadne gume, ki povzroča

neprijeten ropot, ki onemogoča normalno delo.

Z delom pa sem povsem zadovoljna, želim si le normalnih delovnih pogojev.

Op. p. Naj povem, da Slavka Jereb te nemogoče delovne pogoje deli še z dvema sodelavcema, Anico Bogataj in Ignacem Savškom.

Pogoji so res nemogoči, o tem sem se prepričal sam.

Te delovne pogoje bo treba v najkrajšem času spremeniti, sicer nam bodo sodelavci »ušli« ali pa bomo v kratkem govorili še o novih primerih invalidnih sodelavcev.

INVALID V DELOVNEM OKOLJU

Današnjega življenja si ne moremo predstavljati brez medsebojnega sodelovanja, ki pripomore k uspešnemu delu in zadovoljevanju življenjskih potreb. Družba obvezuje vsakega člana, da prispeva svoj delež, kolikor mu dopuščajo njegove telesne in umske zmogljivosti. Naša socialistična ureditev daje ljudem, ki jim je na kakršen koli način odmerjena manjša sposobnost za vključevanje v normalno življenjsko in delovno okolje, posebno varstvo in izkazuje mnogostrano pozornost. To je razvidno iz ustave SFRJ in ustave socialističnih republik, konkretnije pa je opredeljeno v zakonodaji in samoupravnih sporazumih znotraj delovnih organizacij samih.

Že zdavnaj spoznana, najbolj učinkovita, humana in ekonomična pomoč prizadetim je ZAPOSILITEV. Ta predstavlja rehabilitacijo in terapijo obenem, kar ugodno vpliva na invalidovo telesno in duševno počutje. Že Egipčani in Grki so vključevali igre in glasbo v terapijo, danes pa je zlasti v zavodih za rehabilitacijo, v mnogih zdravstvenih ustanovah in tudi v psihiatričnih bolnišnicah delovna terapija že sestavni del zdravlja.

Velja pravilo, naj človek nikoli ne preneha DELATI. Lahko se zmanjša aktivnost, ki se prilagaja telesni in duševi zmogljivosti organizma, BREZDELJE pa preobrazo prizadetega, da nima več moči in volje, pridobiva slabe navade – vse to pa vodi v začaran krog, iz katerega je največkrat edini izhod PROPAD.

Telesno ali duševno prizadetega delavca je treba PRIMERNO zaposliti. To lahko storimo, če poznamo DELAVCA – njegovo zmogljivost za delo, znanje, izkušnje, osebnost – to se pravi njegove fiziološke, psihološke in osebnostne lastnosti ter DELOVNA OPRAVILA – njihove psihološke zahteve in oboje USKLADIMO. Izhajati moramo iz tega, da se vsi ljudje ne morejo enako prilagoditi vsakemu delu, in da

niso enako uspešni, zato je treba s profesionalno orientacijo in selekcijo ter profesionalnim usposabljanjem človeka pripraviti za zaposlitev in poklic. Vemo, da so imela doslej pri zaposlitvi invalidne osebe največjo vlogo medicinska mnenja in, da poklicna ter socialna rehabilitacija nista na željeni ravni. Zato v procesu »vračanja v samostojno življenje« niso zadosti upoštevani trije glavni faktorji: KAJ ČLOVEK ZMORE, KAJ ČLOVEK ZNA IN KAJ ČLOVEK HOČE.

Prizadete osebe je treba mnogokrat za delo motivirati, jih vzpodbujati in razumeti njihove začetne težave. Rabijo čas za »ogrevanje«, v katerem že vzpodbudna beseda sodelavca, nadrejenega... pomaga premagati oviro. Seveda pa se premnogokrat dogaja, da posebno na začetku sodelavci in drugi posvečajo invalidni osebi preveč pozornosti in pomoči, kar še povečuje začetne težave poklicne rehabilitacije in človeka odtujače od dela.

Ljudje se torej uveljavljajo z aktivnostjo, pod pogojem, da jo socialno okolje opazi, jo sprejme in potrdi kot uspešno. Najbolj številni vzroki odklanjanja dela izhajajo iz bojazni pred neuspehom, zato je pravilna izbira dela in adaptacija prizadetih še toliko večjega pomena.

Zavedamo se, da je mnogokrat potrebno veliko truda za majhen uspeh, vendar si moramo vsi skupaj prizadevati, da spremenimo odnos in mogoče zakoreninjene predsodke do prizadetih oseb ter jim damo možnost enakopravnega nastopanja z ostalimi. Interakcija v delovni sredini preprečuje nastajanje socialnih razlik in hkrati daje možnosti za osebni in družbeni razvoj. To pa je cilj sodobne družbene ureditve, ki jo zlasti pri nas uresničujemo z načeli socialne politike.

Dalje: Invalid v družbenem okolju.

Skupnost za zaposlovanje
Kranj
Štular Marija

NAŠ RAZGOVOR: ANGELCA MAČEK

V preteklem letu (1978) smo v tozdu Umetno usnje objavili v glavnem uradne informacije — pa še te v sklopu informacij ostalih tozdov.

Ali menite, da je bil kolektiv Save o problematiki Umetnega usnja dovolj informiran?

Na kakšen način in s kakšno vsebino pa bi Savčane mogli in morali še bolje obveščati o našem delu, težavah in prizadevanjih?

Informiranje kolektiva Save o poslovanju v tozdu Umetno usnje je postalo zadovoljivo v drugi polovici preteklega leta. Na zborih delavcev je bil vsem prisotnim predstavljen poslovni uspeh tozda Umetno usnje v polletju. Negativna bilanca se je še povečala v juniju in avgustu. Razlagalci na zborih so prisotne lahko seznanili s stanjem kakršno je bilo v našem mladem tozdu. Osvajati novo tržišče, obdržati ob močni konkurenci dosedanje poslovne partnerje, nova tehnologija, surovinska problematika in vprašanje kvalitete so bili cilji, ki nam jih še danes ni uspelo popolnoma doseči.

Delavci Save so bili v preteklem letu seznanjeni s preprostim prikazom negativnega uspeha.

Kako razmere v Umetnem usnju občutite delavci vašega tozda?

Ob poslušanju in branju poročila finančne službe smo se vsi, ki smo v tozdu posredno ali neposredno navzoči, začeli spraševati: Kaj zdaj?

Kje smo ustvarili tolikšen primanjkljaj in preveliko porabo materiala, ko pa vemo, da smo nemalokrat čakali na prihod kamionov z uvoženim PVC prahom, tekstilom in tudi domačih surovin ni bilo vedno na razpolago v priročnem skladišču?

V razgovorih z ostalimi Savčani smo bili vedno v neprijetnem položaju. Prihajali smo na delo v vseh treh izmenah, pa se je zgodilo, da delo ni bilo pripravljeno. V vrstah delavcev tozda in sektorjev, ki delajo na področju tozda Umetno usnje, je zavladala slaba volja in z njo strah, kako popraviti negativni predznak poslovanja.

Uvedli smo primopredajo med izmenami, vpeljali vso možno kontrolo, toda čez noč jabolko ne dozori.

Kaj obsega konkretno vaše delo?

Operativna priprava proizvodnje je center, v katerem se zbirajo informacije o stanju surovin, tržne potrebe, istočasno pa spremljamo izdelavo izdelka v neposredni proizvodnji. Vzporedno z izdelavo mesečnih in tedenskih planov naročamo surovine za planirano količino artiklov. Največji problem predstavljajo modni artikli, po katerih je le sezonsko povpraševanje, če pa z njihovo izdelavo, zaradi nepravilne preskrbe surovin zamudimo, nam le-ti ostajajo na skladišču in se vodijo v listi nekurantnih surovin. Mesečni plani pogosto ostajajo delno nerealizirani. V primeru, da je povpraševanje po artiklu preveliko, uporabljamo neplanirane surovine in s tem rušimo MB, dano iz našega sektorja v nabavni sektor. Za naročanje surovin potrebujemo točno dokumentacijo, ki naj bi se vsaj v tekočem mesecu ne spremenila.

Nedoseganje kvalitetnega izdelka povzroča dodatne probleme pri zadostnem količinskem preskrbovanju s surovinami, ker se vsaj del izdelka prekvalificira v drugo, tretjo kvaliteto ali celo v odpadke.

Moje konkretno delo je izdelava čim točnejših materialnih bilanc, ki jih v določenem roku dostavimo nabavnemu sektorju, na podlagi katerih ta naroča surovine za

neposredno proizvodnjo. Težave nam predstavljajo barve, ki se vnaprej le težko določijo in ki se hitro menjavajo. Naročanje zelo dragih deseniranih papirjev je kočljiva zadeva, ker se nemalokrat zgodi, da se takoj po dobavi papirja povpraševanje po teh desenh zmanjša in ostajajo v skladišču.

S točno dokumentacijo, odgovornim delom našega sektorja, sektorja organizacije proizvodnje bomo izboljšali stanje v prodajni organizaciji Sava Commerce, ki bo lahko kupce zadovoljila z željenimi artikli.

Kaj bi po vašem mnenju morali v tozdu Umetno usnje (in gotovo še v kakšnem tozdu) narediti, da bi se razmere v letošnjem letu bistveno izboljšale?

Ključ za izboljšanje razmer v tozdu Umetno usnje ne samo v proizvodnji, kjer iz surovin nastajajo lepi izdelki za galanterijo, tapetništvo, oblačilno industrijo itd. je v polni angažiranosti vseh, ki oskrbujejo proizvodnjo s surovinami, posebej pa so v angažiranosti prodajne službe. Ob težnji, da kupcu izpolnimo skoraj vsako željo, delamo v proizvodnji majhne delovne naloge, za niansiranje le-teh pa porabimo prav toliko časa kot za velike količine.

Mnogo truda bodo morali vložiti sami delavci v neposredni proizvodnji. Z redom, disciplino, prihrankom materiala in odgovornostjo do izdelkov, ki se izdelujejo v proizvodnji, se lahko bistveno spremeni lanskoletno stanje.

Verjamem, da vsi v tozdu Umetno usnje stopamo v novo leto prepričani, da se bo stanje izboljšalo in da na dnevnem redu zborov delavcev ne bo točke »obravnavna pokrivanja izgub v tozdu Umetno usnje«.

ALI VESTE...?

...da je Sava »ustrezno zastopana« tudi zunaj štiri kilometre dolge ograje. Naši delavci delujejo v številnih samoupravnih interesnih skupnostih, družbenopolitičnih organizacijah in v vseh treh zborih občinske skupščine.

Te dni je prišla v roke publikacija z naslovom Informacije, ki jih izdaja občinska konferenca ZKS Kranj.

V njej so poleg zanimivih informacij o delu občinskega komiteja ZK članov, ki sestavljajo njune organe.

— od petdeset članov občinske konference ZKS Kranj so štirje iz Save,

— v trinajstčlanskem komiteju obč. konference sta dva Savčana,

— po enega člana imamo v:

- statutarni komisiji,
- tovariškem razsodišču,
- nadzorni komisiji,
- komisiji za organiziranost in razvoj ZK in idejnopolitično usposabljanje,
- kadrovski komisiji,
- komisiji za družbenoekonomske odnose in ekonomsko politiko so trije naši sodelavci,
- komisiji za politični sistem dva,
- komisiji za mednarodna ekonomska in politična vprašanja eden,
- komisiji za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito eden,
- komisiji za informativno in propagandno dejavnost eden in
- komisiji za ponoven sprejem v ZK eden.

V petih komisijah oz. odborih ni nobenega delavca iz Save.

DVAINŠTIRIDESET LET DELA

Te dni je odšel v zasluženi pokoj — po dvainštiridesetih letih dela — naš sodelavec Ivan Pintar. Ob tej priložnosti sem ga poprosil za kratek pogovor. Rad se je odzval vabilu in poleg tega, kar je zapisano, sva se pogovarjala še o mnogih stvareh našega življenja in dela. Prepričan sem, da smem v imenu mnogih sodelavcev izreči željo tovarišu Pintarju za zdravje in srečo ter zahvalo za njegov prispevek Savi.

Urednik

RAZGOVOR S TOV. PINTAR IVANOM

1. Kdaj in kje si začel delati?

»Učil sem se ključavničarske obrti pri tov. Bitencu od leta 1930 do 1933 in začel z delom v Tekstilni tovarni. Nato sem bil leto dni brezposlen. 1936 leta sem stopil v vrste delavskih aktivov, kjer sem bil v odboru za »štrajk«, vendar sem bil kmalu odpuščen in bil do leta 1937 brez dela. Zaposlil sem se v Železarni Jesenice. Z Jesenic sem šel domov, potem pa sem delal kot aktivist Osvobodilne fronte. V partizane sem šel 5. maja 1944 leta in sicer v Prešernovo brigado. Petnajst dni pred osvoboditvijo smo šli na Primorsko za osvoboditev Trsta. Leta 1946 sem prišel v »civil«, nato pa na delo v Iskro. Delal pa sem tudi na občini. V Savi imam 26 let delovne dobe, skupne pa 42 let. V Savi sem začel kot ključavni-

čar, nato sem bil delovodja skupine in sedaj vodja higienske skupine. Vseskozi sem deloval tudi politično. Predsednik sindikata tovarne sem bil eno mandatno dobo, v komiteju sem delal 8 let, bil sem tudi sekretar partijske organizacije.

2. Kako se ti zdi Sava kot kolektiv, kakšni so ljudje, ali so družbenopolitično aktivni?

Do leta 1955 je kolektiv Sava zelo odstopal od ostalih kolektivov, sedaj pa ne več. Na današnji stopnji razvoja in glede na obsežnost kolektiva, bi bila lahko aktivnost političnih, strokovnih in drugih kadrov veliko boljša. Politika kolektiva bi morala odstopati od ostalih. Vendar s tem moramo računati, kajti stara generacija se umika, mlada pa bo morala bolj poprijeti za delo.

3. Ali se te stvari odražajo tudi v našem poslovanju?

Seveda se. Vendar je vprašanje letnega poslovanja kriva tudi nezadostna kadrovska politika. V zadnjih petih letih gremo v celotnem sistemu. Ko gledam ljudi in jih opazujem, vidim, da sploh nimajo zadostnega čuta odgovornosti in če to ne bomo začeli reševati, bomo stagnirali. Tega se moramo mi sami zavedati in bi se morali več vključevati v sredino kjer delamo in živimo. Bolj bi morali ljudi spoznavati tudi z marksizmom, vendar se mi zdi, da se tega kar malo izogibamo. Osnovne akcije so idejno izobraževanje. To druž-

ba zahteva, kajti, če smo zavzeli tak koncept delovanja, potem moramo po tem tudi delovati. V zadnjem času pa smo popustili tako komunisti kot borci;

4. Kaj boš sedaj delal?

Komunistom nikoli ne zmanjka dela, prav tako tudi borcev ne. Nekako tri mesece bom počival, nato pa začel zopet delati. Imam dva sina, eden študira pravo, drugi obiskuje gradbeno šolo, pa jima moram še malo pomagati. Potem pa bom naprej delal tudi še v krajevni skupnosti.

5. S kakšnimi občutki se poslavljáš?

Na Savo imam dobre spomine, čeprav sem vseskozi delal z ljudmi, kar je najbolj pereče in najbolj problematično, toda vedno smo imeli dobre odnose.

Zapisala
LIDIJA BAJŽELJ

NOVICE

V Goodyearu so razvili novo metodo merjenja temperature, ki služi za določitev razvoja toplote v kotalečih avtoplaščih in jo imenujejo Thermovision. Pri preizkusni hitrosti 80 km/h dobimo na zaslonu za različne temperature cone določene barvne odtenke.

Gummi Asbest Kunststoffe, 31. 9. sept. 1978, 684

PREBRALI SMO ZA VAS

Zadreg v zaposlovanju

Med delavci, ki so se na Gorenjskem na novo zaposlili v prvem polletju, jih je bilo 65 odstotkov iz drugih republik

Na Gorenjskem je stopnja zaposlenosti med najvišjimi pri nas. Sredi letošnjega leta je bilo namreč v družbenem sektorju in pri zasebnikih zaposlenih že 77.200 ljudi, kar je 45 odstotkov vsega prebivalstva. Značilen je tudi visok delež žensk med zaposlenimi, saj dosega kar 47 odstotkov, v radovljški in tržiški občini pa je žensk celo več kot polovica. Zaradi tolikšne zaposlenosti seveda skoraj nimajo težav z brezposelnostjo, saj je tistih, ki iščejo zaposlitev, manj kot en odstotek v primerjavi z vsemi zaposlenimi.

Tolikšen delež zaposlenih pa za Gorenjsko in njeno gospodarstvo ne pomeni le koristi in prednosti, marveč jim prinaša tudi vrsto težav. Rezerve delovnih moči med kmečkim prebivalstvom na podeželju so namreč v glavnem izčrpane. Tako jim ostane le narav-

ni prirastek oziroma tisti del mladih, ki končajo poklicno, srednjo ali kako drugo šolo ali pa se zaposlijo takoj po osemletki. Teh pa je precej manj, kot potrebujejo novih delavcev. V zadnjih letih so na primer na novih delovnih mestih zaposlili 10.150 ljudi, iz šol pa je v tem času prišlo na delo le 3940 mladih.

Zaradi tega morajo na Gorenjsko vabiti delavce od drugod, še zlasti iz drugih republik. Taka praksa sicer ni nova, vendar pa je v zadnjem času vse bolj pogosta. Medtem ko so nekdanje zaposlovali delavce od drugod predvsem v jeseniški železarni, gradbenih podjetjih in nekaterih večjih tovarnah, sedaj skoraj ni delovne organizacije, v kateri bi bili le domačini. Predlanskim so zaposlili 1374 delavcev iz drugih republik, lani pa že 1837. Njihov delež med novimi delavci se je tako povečal od 33 na 39 odstotkov, v prvem polletju letos pa je poskočil celo na 65 odstotkov.

Zaposlovanje ljudi od drugod pa je seveda nekaj povsem drugega kot domačinov. Predvsem je dražje, če računamo denar, ki je potreben za nova stanovanja in vse drugo, kar rabi delavec od drugod in morda tudi njegova družina za normalno življenje. Ne ostaja pa le pri tem. Nekateri analize, ki so jih napravile zdravstvene in socialne službe v zadnjem času namreč kažejo, da imajo ti

novi delavci od drugod tudi slabši odnos do dela. To se odraža v pogostih izostankih z dela, ki jih sicer prikazujejo pod »bojniško«. Gre za tako imenovani pojav nemotiviranosti za delo, ko novi delavec, še zlasti, če je prišel od drugod, ne čuti prave povezanosti z delovno organizacijo, ni toliko zainteresiran za njeno uspešno poslovanje in rast in ima povrh vsega še neurejeno osebnost in družinsko življenje.

Vse to bodo morali v gospodarskih organizacijah na Gorenjskem pri svojih razvojnih načrtih, kadrovske politiki in zaposlovanju bolj upoštevati kot doslej. Še vedno so namreč pogosti primeri premalo pretehtanih investicijskih načrtov, pri katerih pozabljajo na ljudi oziroma na probleme, ki ji prinaša zaposlovanje delavcev od drugod.

Ponekod pa so le ubrali smotrnejšo pot in začeli svojo proizvodnjo širiti z graditvijo novih obratov drugje, kjer je na voljo še dovolj delovnih moči. Tako so se že odločili v kranjski Planiki, tržiškem Peku, blejskih Vezeninah, Iskri iz Železnikov in nekaterih drugih podjetjih. Tem bodo slej ko prej morali slediti tudi drugi, če se bodo pri svojem razvoju in širjenju hoteli izogniti zadregam, ki jih povzroča pomanjkanje delavcev na Gorenjskem in težavam, ki jih prinaša večje zaposlovanje ljudi od drugod.

Lado Stružnik

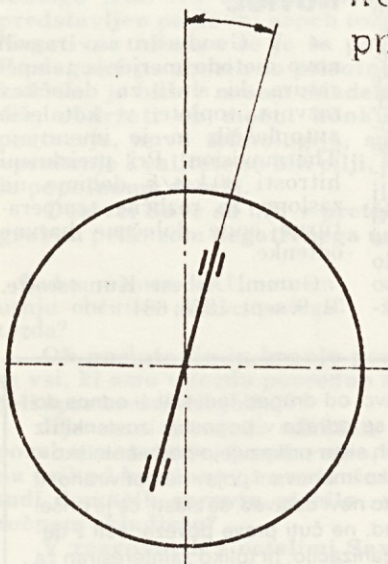
Gospodarski vestnik

VOŽNJA V OVINKU

Vožnja v ovinku je zahtevnejša kot vožnja naravnost. Voznik ima pri vodenju vozila skozi ovinek več dela. Tudi pojavi, ki spremljajo takšno vožnjo, so številnejši in bolj zapleteni. Od vseh si bomo ogledali le dogajanje na krmilu, zasledovali bomo gibanje vozila skozi ovinek pri popolnem oprijemu vseh štirih koles in opazovali trenutek, ko kolesa zdrsiijo.

a) Pri vožnji v ovinek moramo ustrezno zasukati krmilo. To dosežemo s primerno silo, ki mora biti pri večjih hitrostih in ostrejših ovinkih večja kot pri manjših hitrostih in blažjih ovinkih. Vzrok za to zahtevo je, da nas večji napor pri sukanju krmila opozori na naraščajočo nevarnost.

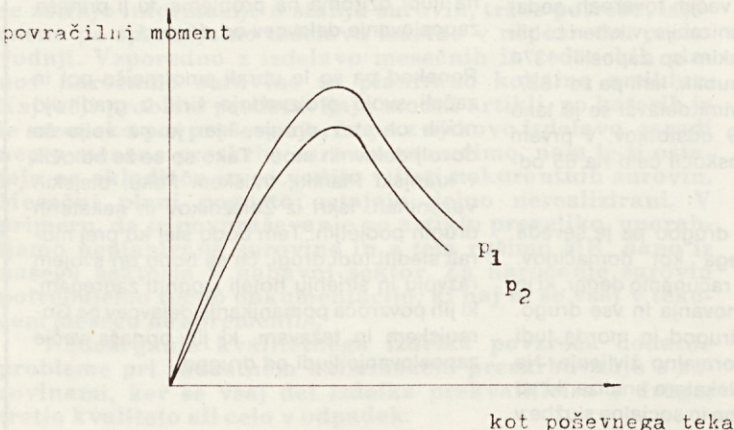
kot zaostajanja pnevmatike

Ta kot povzroči, da se kolo po vsakem odklonu hoče vrniti v izhodiščno lego. Od lastnosti pnevmatike pa je najvažnejši povračilni moment, ki nastane zaradi elastičnosti pnevmatik. Če namreč obremenjeno kolo zasučemo za nek kot, ki ni prevelik, se bo kolo samo

Pri vožnji iz ovinka se mora krmilo samo vrniti v izhodiščno lego. To pomeni, da mora imeti krmilni sistem neko ravnotežno lego v katero se po vsakem odklonu vrne.

Poleg lažjega krmiljenja iz krivine je ta lastnost krmilnega sistema potrebna tudi pri vožnji naravnost. Omogoča, da se vozilo giblje naravnost, če le na krmilo ne deluje nobena sila.

Naraščajoča sila na krmilu pri večjih zasukih in hitrostih ter samodejno vračanje krmila v izhodni položaj po prenehanju delovanja te sile sta zahtevi, ki ju dosežemo s pravilnim oblikovanjem krmilnega sistema in z ustreznimi lastnostmi pnevmatike. Pri krmilnem sistemu je najvažnejši kot zaostajanja premnega sornika, ki ga prikazuje sl. 7.

sl.8

Na sliki je narisana tudi odvisnost povračilnega momenta od pritiska zraka v pnevmatiki. Vidimo, da ima pritisk zraka v pnevmatiki znaten vpliv na velikost povračilnega momenta.

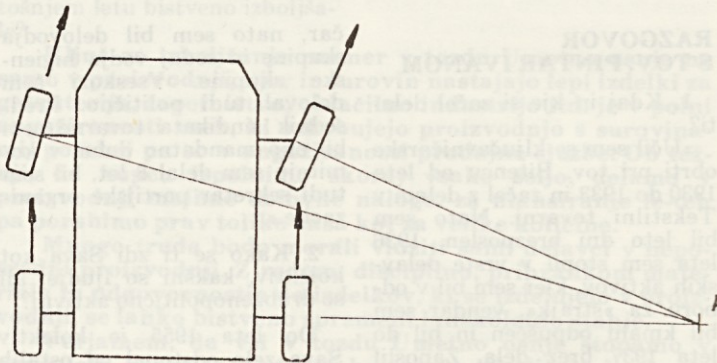
Konstruktor avtomobila z izbiro kota zaostajanja premnega sornika, vrsto pnevmatik in velikostjo tlaka zraka v njih zagotovi najprimernejše dogajanje na krmilu.

Ker vsaka sprememba pomeni zmanjšanje varnosti vo-

ženja, moramo neprestano skrbeti, da do njih ne pride.

Najenostavnejše, čeprav ne najmanj važno, je vzdrževanje pravilnega tlaka zraka v pnevmatikah

b) Pri zasledovanju gibanja vozila skozi ovinek si najprej oglejmo, kako bi se gibalo s togimi kolesi. Pri zasukanjih prednjih kolesih se bo vozilo gibalo okoli točke P, prikazane na sl. 9.

sl.9

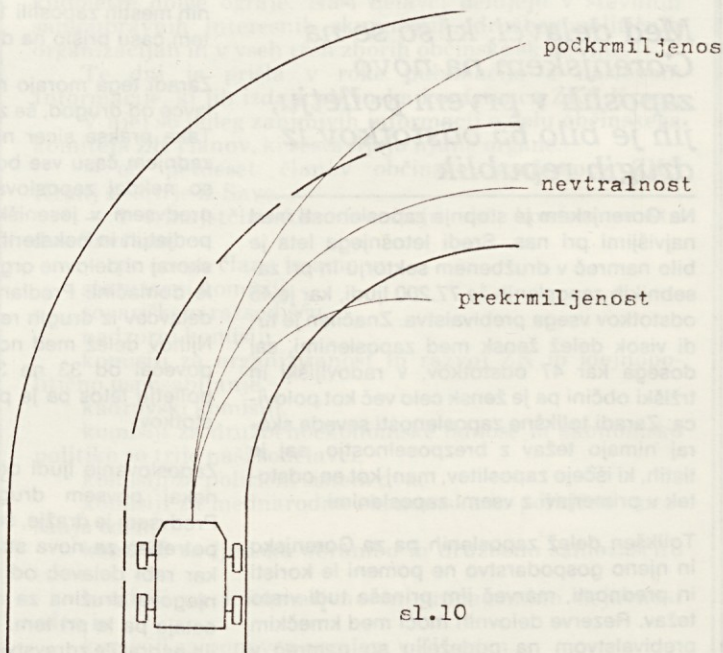
Puščice na sliki označujejo smer gibanja koles.

Ker pa se na cestnih vozilih praviloma uporabljajo elastične pnevmatike, se kolesa zaradi kota poševnega teka gibljejo v novi smeri. Glede na velikost kota poševnega teka na prednji in na zadnji osi razlikujemo tri vrste možnih gibanj. Če sta kota poševnega teka na kolesih prednje in zadnje osi enaka, je premer kroga, po katerem se vozilo giblje, enak premeru kroga, ki ga opiše vozilo s togimi kolesi.

Takšno gibanje imenujemo nevtralno. Če je velikost kota poševnega teka na prednji osi

manjše kot na zadnji, je vozilo prekrmarjeno, saj je premer kroga, po katerem se vozilo giblje, manjši kot pri nevtralnem gibanju. Pri neki kritični hitrosti pa se prične celo neprestano zmanjševati. Zaradi prekrmarjenosti moramo v ovinku kot zasuka volana blago zmanjševati.

Če pa je kot poševnega teka na zadnjih kolesih manjši kot na prednjih, je gibanje podkrmarjeno, saj je premer kroga, po katerem se vozilo giblje, večji kot pri nevtralnem gibanju. Zato je v ovinku potrebno zasuk volana blago povečevati. Vse tri krivulje gibanja prikazuje sl. 10.

sl.10

Sedaj se pojavi vprašanje, katera lastnost vozila je najvarnejša. V tovarni Daimler-Benz so že pred leti prišli do zaključka, da je najvarnejše vozilo, ki ima pri manjših hitrostih značaj podkrmiljenosti, pri srednjih hitrostih značaj nevtralnosti in pri velikih hitrostih značaj prekrmiljenosti.

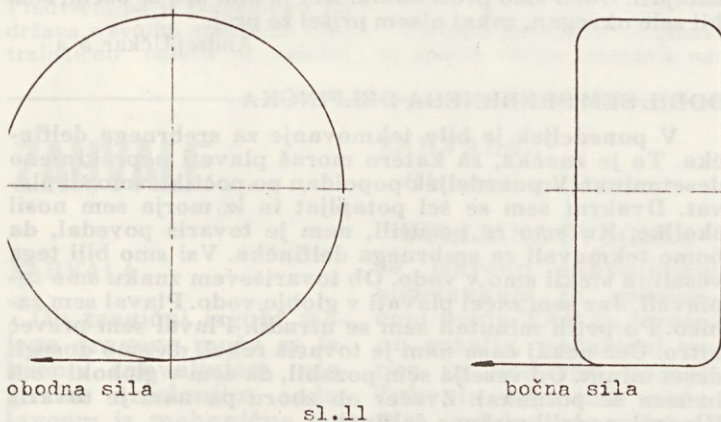
Prekrmiljenost pri velikih hitrostih povzroči, da najprej izgubi oprijem zadek, za kar domnevajo, da je ugodnejše, kot če izgubijo oprijem najprej prednja kolesa. Tudi če se s temi zaključki ne strinjamo, lahko z gotovostjo trdimo, da se mora vozilo v enakih situacijah vedno enako gibati. Le pri takem vožnju bo voznik vedno vedel, kaj mora ukrepati, da bo vožnja varna. Zato si oglejmo še vzroke, ki povzročijo različni značaj vozila. Razdelimo jih lahko v dve skupini. V prvi skupini so vzroki, ki se s časom ne spreminjajo in so: razdelitev teže vozila na prednjo in

zadnjo os, višina težišča vozila, vrsta pogona, zgradba pnevmatik in podobno. V drugi skupini pa so vzroki, ki se s časom lahko spreminjajo. To sta kota stekanja in previsa koles, kot zaostajanja premnega sornika, stanje pnevmatik, tlak zraka v pnevmatikah in podobno. Med tem ko vzroki prve skupine niso problematični, moramo pri vzrokih druge skupine neprestano zasledovati morebitne spremembe in jih čimprej odpraviti. Le tako si bomo zagotovili varno vožnjo.

c) Na koncu si oglejmo še trenutek, ko je prekoračena meja oprijema pnevmatik.

Pnevmatika je v oprijemu dokler sile na kolesu ne presežejo sile oprijema. Na kolesu se pojavlja sila v obodni smeri, ki jo povzroča zaviranje oziroma pospeševanje in sila v bočni smeri, ki jo povzroča centrifugalna sila, nastala pri vožnji v ovinku.

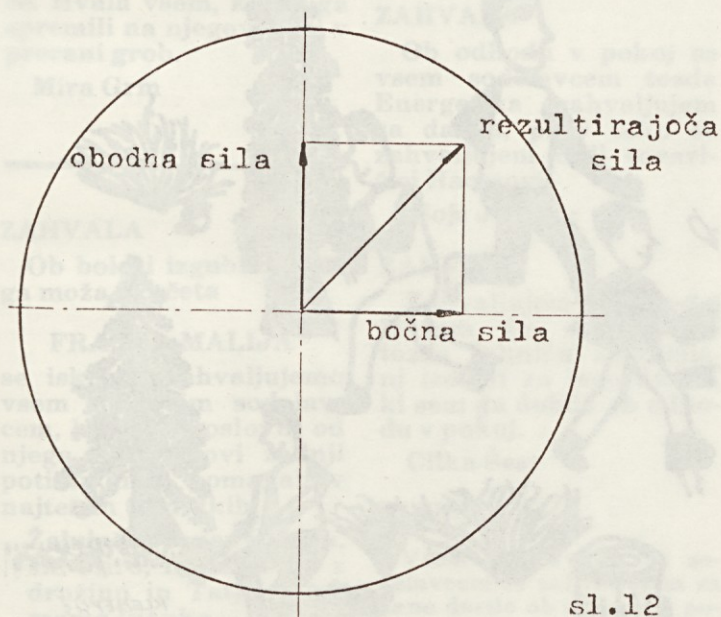
Obe sili prikazuje sl. 11.

sl.11

Sila oprijema pa je odvisna od trenja med pnevmatiko in voziščem ter od obremenitve

pnevmatike. Mejo oprijema nam prikazuje Kammov krog, sl. 12.

sl.12

Dokler se rezultirajoča sila nahaja v krogu, bo kolo imelo oprijem, ko pa pade iz kroga, bo kolo pričelo drseti. Kadar vozimo v ovinek s tolikšno hitrostjo, da bo nastala centrifugalna sila povzročila bočno silo, ki se dotika kroga, bo že najmanjša obodna sila povzročila zdrs. Iz tega je jasno razvidno, zakaj smemo pri pravilni vožnji zavirati le do vstopa v ovinek. Če pa vozilo že prične zanašati, je prvi ukrep pritisk na sklopko. S

tem dosežemo, da na kolesu ne nastopajo obodne sile. Ves razpoložljivi oprijem ostane na razpolago za vodenje vozila.

S tem bomo zaključili obravnavanje vožnje v ovinku. Vidimo, da je za varno vožnjo v ovinku, poleg dobro vzdrževanega in tehnično neoporečnega vozila mnogo bolj kot pri vožnji naravnost potrebno pravilno upravljati vozilo.

Branko MARKUN

NOVOSTI

9. Aparat, ki signalizira napake v zaščitnih prevlekah — Da bi zaščitili aparate, rezervoarje in cisterne, cevovode in plinovode pred korozijo, se uporabljajo različni premazi — plastika, guma, bitumen, emajl. Premazi pa ne smejo biti porozni. Za preverjanje poroznosti zaščitne prevleke so izdelali aparat »porotest«, ki signalizira napake v prevlekah. Pore se odkrijejo s pomočjo enosmernega toka visoke napetosti do 30 KV. Proizvajalec je Boesch Ing — Güro, CH-8702 Zollikon, Švica.

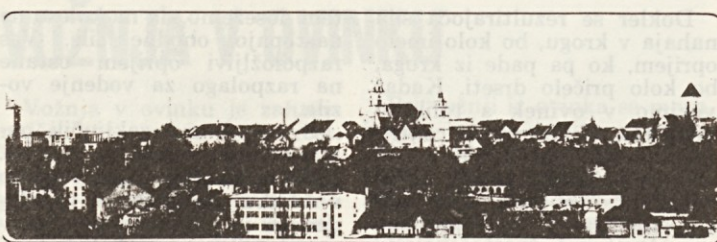
Ekonomsko politika, Beograd, 28, 1382, 25. sept. 1978, 48
13. 11. 78 Ivanka Mohor

Sava Kranj

Sava, glasilo delavcev delovne organizacije industrije gumijevih, usnjenih in kemičnih izdelkov Sava Kranj. Glasilo izdaja odbor za informiranje, izhaja štiri najstredne, glavni in odgovorni urednik slovenske izdaje Jože Štular, tehnični urednik Lado Mraz, fotografije Ivan Draškič. Naslov uredništva: Kranj, Škofjeloška 6, telefon 25-461, interno 482 ali 282. Tisk TK Gorenjski tisk Kranj.

Glasilo je oproščeno temeljnega davka na podlagi mnenja republiškega sekretariata za prosveto in kulturo SRS (št. 421-1/72) z dne 27. marca 1973.

Na podlagi 8. člena Odloka o podeljevanju priznanj v občini Kranj (Uradni vestnik Gorenjske, št. 15/75 in 23/76) skupščina občine Kranj po sklepu Komisije za odlikovanja in priznanja z dne 26/12-1978

RAZPISUJE

nagrade občine Kranj za leto 1979

ZA NAGRADE OBČINE KRANJ SE LAHKO PREDLAGA:

- občane, skupine občanov, družbene organizacije in društva, krajevne skupnosti ter delovne in druge organizacije za delo in dejanja, ki v občini zaslužijo splošno priznanje za odlike in za izredne uspehe pri delu in za zgledna dejanja, ki imajo poseben pomen za družbeni in gospodarski razvoj občine,
- občane, skupine občanov, družbene organizacije in društva, krajevne skupnosti ter delovne in druge organizacije občine Kranj pa tudi drugih občin, če so njihovi uspehi pri delu oziroma dejanja pomembna za območje občine Kranj.

V skladu z 8. členom Odloka so predlagatelji družbenopolitične organizacije, družbene organizacije in društva, delovne in druge organizacije ter krajevne skupnosti.

Obrazloženi pismeni predlogi za podelitev nagrad morajo biti predloženi Komisiji za odlikovanja in priznanja skupščine občine Kranj najkasneje **do 30. aprila 1979.**

Nagrade bodo podeljene ob občinskem prazniku 1. avgustu.

SKUPŠČINA OBČINE KRANJ
Komisija za odlikovanja
in priznanja

KAKO NAŠI ŠOLARJI DOŽIVLJAJO SVET

Iz bogate vsebine prve številke šolskega glasila Brstje 1978/79 objavljamo nekaj razmišljanj ali dogodkov naših šolarjev. Spisi, ki jih objavljamo niso izbrani po kakšnih posebnih kriterijih, kajti vsak je po svoje zanimiv, vsak nas vsaj za hipec popelje v svet otroštva, v svet, v katerega bi se morali tudi starejši večkrat vživeti — da bi še bolj razumeli otroke.

Urednik

ZGODILO SE JE V LANSKEM ŠOLSKEM LETU

Zazvonilo je. V razred je stopila tovarišica za angleščino in povedala, da bo spraševala.

Vsem se je zmračil obraz. Naša lica so postala bleda. »Saj nič ne znamo!« je bilo slišati iz naših ust. Pa kaj, nič ne pomaga. Stiskali smo pesti, da ne bi bili vprašani. Tovarišica je listala sem ter tja po redovalnici in iskala ime, katerega bo vprašala. Minilo je že nekaj minut, ko se je končno odločila za učenca v zadnji klopi. Vstal je in za-

lostno pogledal nas vse. V očeh smo razvideli, da ne zna kaj prida. Tovarišica ga je začela spraševati. Sem ter tja je kaj zamomljal, drugače je bilo vse tiho. Nazadnje mu je zastavila vprašanje, katerega se ne spominjam več. Vem le to, da je na vprašanje odgovoril, da je on tovarna. V razredu je zabučal močan smeh, ki se je kakor plaz širil od učenca do učenca. Tako smo se smejali, da smo se držali za trebuhe in tudi tovarišici je šlo na smeh. Ko je to naš učenec zvedel, kakšno je zinil, se je tudi on zakrohotal. Kmalu je zazvonilo in smeha je bilo konec. Učenčeva ocena pa je bila seveda krompirjeva.

To je bil dogodek, da malo takih in še danes se temu smejemo.

Jana Božnar, 7. d

PO BOROVNICE

Med počitnicami sem hodila po borovnice. Nosila sem jih tja, kjer so jih odkupovali. Tam sem dobila denar. Nekajkrat je šla po borovnice vsa družina. Kar smo jih nabrali, jih je mamica vložila.

Nataša Sedej, 3. c

V GOZDU

Med počitnicami sem bil večkrat v gozdu. Neko soboto sem šel gledat nogometno tekmo. Ko je je bilo konec, sem šel v gozd. Tam sem srečal prijatelje. Robi je predlagal, da bi se šli sabljat. Vsak si je poiskal primerno palico. Splezali smo na posekano smreko in se sabljali.

Naenkrat pa sem izgubil ravnotežje in štrbunknil s smreke. Pobral sem se s tal in nisem vedel, ali bi se smejal ali jokal. Vse se mi je zdelo tako smešno. Nehali smo se sabljati. Odšli smo proti domu. Ker je bila ura že osem, sem bil zelo okregan, zakaj nisem prišel že prej.

Andrej Učkar, 5. a

DOBIL SEM SREBRNEGA DELFINČKA

V ponedeljek je bilo tekmovanje za srebrnega delfinčka. To je značka, za katero moraš plavati neprekinjeno deset minut. V ponedeljek popoldan po počitku smo šli plavat. Dvakrat sem se šel potapljat in iz morja sem nosil školjke. Ko smo se posušili, nam je tovariš povedal, da bomo tekmovali za srebrnega delfinčka. Vsi smo bili tega veseli in stekli smo v vodo. Ob tovariševem znaku smo zaplaval. Jaz sem začel plavati v globjo vodo. Plaval sem žabico. Po petih minutah sem se utrudil. Plaval sem preveč hitro. Čez nekaj časa nam je tovariš rekel, da smo dosegli deset minut. Od veselja sem pozabil, da sem v globoki vodi in sem se potunkal. Zvečer ob zboru pa nam je tovariš Hladnik podelil srebrne delfinčke.

Borut Gazvoda, Orehek

LJUDSKA OBRAMBA IN DRUŽBENA SAMOZAŠČITA

NADALJEVANJE IN KONEC

PARALELE MED NAŠO DRUŽBENO SAMOZAŠČITO, VARNOSTJO V DRŽAVNEM SOCIALIZMU TER O ZAŠČITI VLADAJOČEGA RAZREDA V KAPITALIZMU

O uveljavljanju ter varovanju pravic in interesov odloča država, tako kot država odloča o vseh drugih vprašanjih. Predvsem pa je pomembno, da država s svojim aparatom centralistično odloča o celotni

proizvodnji in o delitvi družbenega proizvoda ter presežne vrednosti. Delavci odločajo torej o svojih interesih le posredno — preko države in ta tudi varuje njihove interese, v kolikor so »vključeni« v državne interese. V takšnem družbeno-ekonomskem in političnem sistemu tudi varnost ne more biti podružbljena. Zato se vloga državljana v varovanju in zaščiti družbe omejuje predvsem na tisto aktivnost, ki izhaja iz visoke državljske in politične zavesti.

Splošno povedano — državni aparat varuje izvajanje na-

log, ki jih postavlja centralizirana država.

Kapitalizem in zaščita vladajočega razreda

Varnost v kapitalističnem sistemu je v direktnem nasprotju z naravo in vlogo našega varnostnega sistema, ker tam država s svojim aparatom ščiti interese kapitalističnega razreda in upravljalških monopolov, ki se odražajo predvsem v zagotavljanju privatne lastnine nad proizvodnimi sredstvi in na tej podlagi o prilaščanju rezultatov dela — drugih — delavskega razreda. V ureditvah s parlamentarno

meščansko tradicijo je zaščita enakosti pred zakonom, nedotakljivost človekove osebnosti, demokratičnih volitev in drugih svoboščin ter na novo dobljenih socialnih pravic vsaj formalno, pravno v mnogočem dosežena, vendarle narava družbeno-ekonomskih odnosov ostaja v bistvu enako kapitalistična in temu se podrejata tudi vloga in pomen države ter njenih institucij. Velika večina ljudi, konkretno delavski razred, je odrinjena od upravljanja in oblasti nad svojim položajem in zato je varnostni sistem poddržavljen in služi interesom kapitalistične države.

ZAHVALE...

ZAHVALA

Ob tragični izgubi mojega dragega moža se iskreno zahvaljujem njegovim nekdanjim sodelavcem iz mehanične delavnice, sodelavcem prodaje TAP, nabavnega sektorja in izobraževalnega centra za izrečeno sožalje in darovane vence. Hvala vsem, ki ste ga spremili na njegovi poti v prerani grob.

Mira Grm

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega moža in očeta

FRANCA MALIJA

se iskreno zahvaljujem vsem njegovim sodelavcem, ki so se poslovlili od njega na njegovi zadnji poti in nam pomagali v najtežjih trenutkih.

Žalujochi: žena Helena, sin Miro, hčerki Mila z družino in Tatjana ter mama Ivanka

ZAHVALA

Ob smrti moje mame

JULIJANE ŠVEGELJ

se iskreno zahvaljujem sodelavkam in sodelavcem tozda TAP za izrečeno sožalje, podarjeni venec in denarno pomoč. Zahvala velja tudi mojim sodelavcem delovne enote KF.

Olga Krišelj

ZAHVALA

Ob odhodu v pokoj se vsem sodelavcem tozda Energetika zahvaljujem za darila, prav tako se zahvaljujem tudi tovarišici Hacetovi.

Alojz Jagodic

ZAHVALA

Zahvaljujem se sodelavcem in sodelavkam tozda Tehnični in kemični izdelki za lepo darilo, ki sem ga dobila ob odhodu v pokoj.

Cilka Šest

ZAHVALA

Vsem sodelavkam in sodelavcem se zahvaljujem za dano darilo ob odhodu v pokoj in jim želim veliko uspehov doma in v službi.

Ivan Pintar

ZADNI DAN V BANJOLAH

Zadnji večer v Banjolah mi ni bil všeč. Bila je nevihta. Sedeli smo okoli ognja. Začelo je rositi. Šli smo v jedilnico. Ko je nehalo rositi smo šli v šotore. Imela sem mokro spalno vrečo. Tovariša sem prosila za dve odeji. Potem smo šli spat.

Suzana Studen

OB TABORNEM OGNJU

Nekega večera smo se zbrali ob tabornem ognju. Tovarišice so obljubile skromne nagrade tistim, ki bodo dobro zapeli.

Učenci iz Besnice so zapeli največ pesmi, zato so dobili tudi največ nagrad. Tudi naša sošolka Betka je dobila nagrado. Veseli smo bili tudi mi, ker je ena nagrada ostala v naši skupini.

Mojca Hvasti, Mavčiče

POPRAVEK

V zadnji lanske številki našega glasila se nam je na 26. strani v članku »DRUŠTVO PLASTIČARA I GUMARACA« — KAJ JE TO?« pojavilo nekaj napak.

Avtorju se ob tej priložnosti opravičujemo in objavljamo popravek.

Termoplasti — Termoplasti
Durplast — Duroplast
Polierteni — Poliesteri
Ekstudiranje — Ekstrudiranje
Strojne — Strokovne
V združevanju — V združenju

UREDNIK

KAKO NAJ SE PRIPRAVIMO NA SMUČANJE

O MAŽAH IN MAZANJU

nadaljevanje

MAŽE

Nova konstrukcija tekaških smučí ter novi materiali drsne površine smučí zahtevajo sposobnost dobrega mazanja. Klasično mazanje, ki so ga uporabljali pri lesenih smučeh, se ni muje uspešno prenašati na nove – lominatne smučí.

Danes poznamo veliko različnih tovarn, ki izdelujejo maže za hojo in tek na smučeh. Kljub enakim surovinam pa so lastnosti maž v posameznih vrstah snega različne. Proizvajalci prilagajajo svojim izdelkom tabele o izbiri maže, vendar samo za grobo orientacijo. Praktična uporaba maž pa daje smučarju tisto znanje, ki mu je potrebno, da bo pravilno izbral.

Žal je pomanjkanje maž v naših trgovinah tisti problem, ki povzroča, da tekmovalci ne morejo preizkušati lastnosti posameznih lastnosti maž. Vse maže so uvožene, domačih trenutno ni. Po dosedanjih praktičnih izkušnjah je v naših vrstah snega oz. vremenskih razmerah najbolj uporabna »Rode« maža. Uporabljamo pa tudi »Toko«, »Rex«, »Swix« in »Eks-Elit«.

Proizvajalci izdelujejo trde maže – voske, in mehke maže – klistre. V mehkem suhem snegu mažemo predvsem trde maže, v trdem zmrznjenem in starem mokrem snegu mehke maže. V zadnjem času za boljše drsenje na konicah smučí uporabljamo paradine, ki jih segrejemo in nato zgladimo.

TRDE MAŽE – VOSKI (»Rode«)

– zeleni specialni vosek mažemo v hudem mrazu od –10 do –30 stopinj Celzija zelo tanko v več plasteh in ga dobro zgladimo (po celi dolžini smučí);

– zeleni vosek mažemo pri srednje hladnem vremenu od –4 do –10 stopinj Celzija, mažemo ga kot osnovo in preko njega nanesemo moder vosek (pod stopalom v dolžini okoli 80 cm);

– moder vosek mažemo v pršiču do –6 stopinj Celzija (če ga mažemo bolj debelo, deluje kot vijoličasti vosek);

– moder super vosek mažemo pri novem snegu pri temperaturi od 0 do –30 stopinj Celzija;

– vijoličasti vosek mažemo v novem snegu pri temperaturi 0 stopinj Celzija;

– rdeči vosek mažemo pri temperaturi od 0 do +4 stopinj Celzija v vlažnem novem snegu;

– rumeni vosek mažemo v mokrem in vlažnem novem snegu pri temperaturi od +1 do +4 stopinj Celzija obležanem snegu. Dobro ga segrejemo in enakomerno zgladimo;

– temeljni vosek grundvala uporabljamo kot podlago za ostale voske zaradi daljše obstojnosti maže.

Vse omenjene maže mažemo pod stopalom v dolžini okoli 85 cm. Na koncih pa mažemo zeleni vosek (special).

MEHKE MAŽE – KLISTERI (Rode)

Danes proizvajalci maž izdelujejo klistre v tubah, oziroma v obliki sprejev. Za tekmovalce spreji niso primerni, medtem ko za množično smučanje lahko uporabljamo spreje.

– moder special klistre mažemo v trdem, grobo zrnatem snegu pri temperaturi od 0 do –6 stopinj Celzija kot podlago za voske na poledeneli progi;

– moder klistre – skare mažemo kot osnovo v trdem in grobem zrnatem snegu. Na ledenih in dolgih progah ga užgemo in mažemo skupaj z drečim klistrom, ima enake lastnosti kot vijoličasti klistre;

– vijoličasti klistre mažemo v trdem, grobo zrnatem snegu od 0 do –5 stopinj Celzija;

– rdeči klistre special mažemo pri novem mokrem snegu (v pršenju) vendar zelo tanko;

– črni klistre mažemo v starem zrnatem in mokrem snegu ob dežju,

– srebrni klistre mažemo v starem zrnatem in mokrem snegu ob dežju,

– srebrni klistre mažemo v mokrem umazanem snegu, v kombinaciji s črnim pa v dežju;

– klistre »Chola« uporabljamo kot podlago za klistre na dolgih progah v grobo zrnatem snegu.

Za boljše drsnost smučí imamo v zadnjem času posebne maže – parafine, ki jih s posebnim postopkom nama-

žemo na krivine in repe smučí. Pod stopalom v dolžini okoli 40 do 120 cm namažemo voske ali klistre, ostalo drsno površino pa pripravimo z izbranimi parafini. »Toko« uporablja tri različne parafine, »Rex« pa štiri:

– zeleni parafin mažemo pri temperaturi –7 do –25 stopinj Celzija

– moder parafin mažemo pri temperaturi –1 do –10 stopinj Celzija

– vijoličasti parafin mažemo pri temperaturi 0 do –2 stopinj Celzija

– rdeči parafin mažemo pri temperaturi 0 do +10 stopinj Celzija

se nadaljuje
Janez Gorjanc

